

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

התובעים בת"א 35389-06-15 פלונית ואח'

התובעים בת"א 11200-09-14 פלוניס

נגד

הנתבעת כלל חברה לביטוח בע"מ

פסק דין נוסח מותר בפרסום

1. תביעה לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה – 1975, בגין תאונת דרכים קשה ומרה שאירעה ביום 16.10.13, בה נספו אבי משפחת התובעים ז"ל (להלן – "המנוח"), ובת המשפחה הצעירה ז"ל (להלן – "המנוחה"), ונפצעו אם המשפחה – התובעת 1, ובני המשפחה האחרים – התובעים 2-4. התאונה הטראגית אירעה עת בני המשפחה חזרו מחופשת חג הקרבן בים המלח, כאשר רכב צד ג' סטה לנתיב נסיעתה של המכונית בה נסעו בני המשפחה והתנגשה בה חזיתית.
2. במסגרת ת"א 35389-06-15 נתבעו נזקיהם של בני המשפחה שנפצעו בתאונה, ובת"א 11200-09-14 הוגשו תביעות יורשי עיזבונות הנספים בתאונה, ותביעות התלויים במנוח. תביעת עיזבונה של הבת המנוחה הסתיימה בפשרה. הדיון בתביעת התובעים 4-1, בתביעת יורשי עיזבון המנוח ז"ל ובתביעת התלויים במנוח – אוחד.
3. להלן נדון תחילה בתביעתו של כל אחד מהתובעים 4-1, כאשר לדיון הפרטני בתביעתם של אלו נקדים דיון בשאלה שמשותפת לכל התביעות – האם לצורך ראש הנזק שעניינו נזק נפשי שנגרם לתובעים 4-1 עקב מות המנוחים בתאונה יש לראות בתובעים אלו "נפגעים משניים" עליהם חלה הלכת ע"א 444/87 אלסוחה נ' עזבון המנוח דוד דהאן פ"ד מד (3) 397 (1990) (להלן – "הלכת אלסוחה"). לאחר הדיון בתביעות התובעים 4-1 נדון בתביעות יורשי

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

העזיבון והתלויים. נציין כבר עתה, כי אין זהות מוחלטת בין היורשים לתלויים, שכן אמו של המנוח היא יורשת של חלק מעזבונו אך היא איננה תלויה במנוח.

4. מעמדם של התובעים 4-1 – "נפגעים משניים" או "נפגעים ישירים"

התובעים 4-1 (להלן בפרק זה של פסק הדין – "**התובעים**"), נפגעו פגיעות פיסיות ונפשיות כתוצאה מהתאונה. מומחה בית המשפט בתחום הנפשי – פרופ' יואב כהן – קבע כי בנוסף לנזקים הפיסיים והנפשיים שנגרמו לתובעים כתוצאה מפגיעתם שלהם בתאונה, נגרמו להם נזקים נפשיים כתוצאה מתגובת האבל שלהם למות יקיריהם בתאונה. המומחה אף ציין בעדותו, לגבי כל אחד מהתובעים, איזה חלק מהנכות הנפשית יש לייחס לפגיעה של כל תובע בתאונה ואיזה חלק יש לייחס לתגובת האבל של אותו תובע בגין מות המנוחים. כך, המומחה קבע כי לתובעת 1 נגרמה נכות נפשית צמיתה בשיעור של 15% שכולה נובעת מתגובתה למות המנוחים בתאונה, כי לתובעת 2 נגרמה נכות נפשית צמיתה בשיעור של 15%, אשר 2/3 (10%) ממנה יש לייחס לתגובתה למות המנוחים, כי לתובע 3 נגרמה נכות נפשית צמיתה בשיעור של 10% שכולה מיוחסת לתגובתו למות המנוחים, וכי לתובעת 4 נגרמה נכות נפשית צמיתה בשיעור של 15%, אשר את מחציתה (7.5%) יש לייחס לתגובתה למות המנוחים. על בסיס דברים אלו טען ב"כ הנתבעת בסיכומיו, כי אין לפצות את התובעים בגין הנכויות הנפשיות שנקבעו להם בקשר עם תגובתם למות המנוחים, כיוון שלעניין נכויות אלה התובעים הם בבחינת "נפגעים משניים" ביחס למות המנוחים בתאונה, ועל כן כדי לזכות בפיצוי בגין הנכות הנפשית היה עליהם לטעון ולהוכיח, דבר שלא נעשה, כי מתקיימים לגביהם תנאי הלכת **אלסוחה**. בתגובה לטענת ב"כ הנתבעת טענו התובעים בסיכומיהם, כי הלכת **אלסוחה** איננה רלוונטית לגביהם, כיוון שעל רקע הפגיעות הפיסיות שנגרמו להם בתאונה יש לראותם כ"נפגעים ישירים" מהתאונה, הזכאים לפיצוי בגין מלוא נזיקיהם בלי קשר להלכת **אלסוחה**. לחלופין טענו התובעים בסיכומיהם, כי אף אם יש לראות בהם "נפגעים משניים" הרי שמתקיימים בהם תנאי הלכת **אלסוחה** ועל כן הם זכאים לפיצויים. דין טענת הנתבעת להידחות, זאת מהטעמים שיפורטו להלן.

5. ראשית, סבורני כי במקרה דנא לא הונחה תשתית עובדתית משכנעת לכך שניתן ליחס את נכותם הנפשית של התובעים דווקא לתגובת האבל שלהם על מות יקיריהם, זאת במנותק מהפגיעות המשמעותיות שנגרמו להם עצמם באותה תאונה. ככלל, החלוקה של נכות נפשית למרכיבים שונים לפי הגורם לכל מרכיב איננה פשוטה. כך, למשל, ב-ע"א 3662/05 **עזבון המנוחה מיכל שריון נ' אליהו חברה לביטוח** (5.9.07), נדון מקרה בו נפצעה רעייתו של המערער 2 בתאונת דרכים, והלכה לעולמה מספר שעות לאחר התאונה. המערער 2 לא נכח בתאונה, ולא נגרמה לו כל פגיעה פיסיית כתוצאה ממנה, ברם הוא: "**עמד מקרוב על**

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 15-06-35389 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 14-09-11200 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

1 ההתרחשות הקשה; הוא ראה את הרכב לאחר התאונה, הבין את התוצאות העגומות
2 ולאחר מכן חזה באשתו, שוכבת חסרת הכרה בבית-החולים", ונקבע כי כתוצאה מכך
3 נגרמה לו נכות נפשית בשיעור של 30%. המבטחת בעניין שרוין טענה כי אין לפסוק למערער
4 2 פיצוי בגין נכותו זו, כיוון שהוא "נפגע משני" שלא מתקיימים בו תנאי הלכת אלסוחה,
5 בין היתר התנאי השלישי: "שעניינו קרבה במקום ובזמן בין היווצרות נזקו של הניזוק
6 המשני לבין הפגיעה בניזוק העיקרי". בית המשפט דחה את הטענה, וקבע, בין היתר, כי:

7
8 "בנסיבות המקרה לא ניתן להבחין ולהפריד בין ההשלכות הנפשיות של
9 ההיחשפות לתוצאות התאונה לבין ההשלכות הקשורות לתחושת האובדן -
10 אלה ואלה כרוכים זה בזה. אכן, תחושת האובדן והחשש מפני הגרוע מכל
11 פוקדים לעיתים את האדם כבר ברגע העמידה על תוצאות התאונה,
12 ותוצאות החשיפה הזו נמשכות לעיתים תקופה ארוכה. בענייננו, "הנזק
13 הוסב בהינף אחד" – כדברי בית-המשפט קמא – "מיד עם התחוויר התוצאה
14 הקטלנית". לאור כל אלה, אין עילה להתערב במסקנה כי התנאי השלישי
15 לתחולתה של הלכת אלסוחה – התקיים במקרה זה.
16 (עניין עזבון שרוין בפסקה 5).

17
18 6. במקרה דנא, כאשר עסקינן בתובעים שכולם נפגעו פגיעות פיסיות קשות בתאונה, דומה
19 שהניסיון ליחס חלק מהנכות הנפשית לאובדן יקיריהם של התובעים, וחלק אחר לפגיעה
20 שספגו התובעים עצמם בתאונה, קשה שבעתיים. במיוחד אמורים הדברים בתובעות 2 ו-4
21 שאין חולק על כך שלפחות חלק מהנכויות הנפשיות שלהן נגרמו כתוצאה מפגיעותיהן שלהן
22 בתאונה. עיינתי בחוות הדעת שכתב המומחה לגבי כל אחד מהתובעים, ומבלי לגרוע כהוא
23 זה ממקצועיותו וממומחיותו, עליהן אין עוררין, ומאיכות חוות הדעת שכתב, אינני סבור
24 שיש בחוות הדעת די כדי לבסס, בהתאם לרמת ההוכחה הנדרשת במשפט האזרחי, קביעה
25 משפטית איזה חלק מהנכויות הנפשיות של כל אחד מהתובעים נובע ממות היקרים להם
26 בתאונה, ואיזה חלק נובע מפציעתם של התובעים עצמם בתאונה. חקירתו של המומחה
27 בבית המשפט בנושא זה לא הועילה כדי להבהיר את התמונה, כיוון שהמומחה נשאל
28 שאלות מעטות בהקשר זה. ונזכיר, בסופו של דבר ההכרעה המשפטית בדבר הנכויות
29 הנפשיות שנגרמו לתובעים והגורם להן מסורה לבית המשפט.

30
31 7. בהמשך לאמור, גם אם הייתי סבור שמבחינה עקרונית בכל הנוגע לנזק הנפשי שנגרם
32 לתובעים כתוצאה ממות יקיריהם יש לראותם כ"נפגעים משניים" בתאונה, שעליהם חלה

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

הלכת **אלסוחה**, הרי שנפסק כי במקרים בהם נגרם ל"נפגע משני" נזק נפשי שחלקו נובע מפגיעתו שלו בתאונה וחלקו נובע מתגובתו הנפשית לפגיעת קרובו בתאונה, אזי ככל שלא ניתן להפריד את הנזק הנפשי למרכיביו השונים בהתאם לגורם שגרם לכל מרכיב ומרכיב, ראוי לפצות את ה"נפגע המשני" על מלוא הנכות הנפשית שנגרמה לו (ראו רמז לכך בהערת אגב ב- ע"א 3798/95 **הסנה חברה ישראלית לביטוח בע"מ נ' ק' חטיב ואח'**, פסקה 5, פ"ד מט(5) 651 (1995); וכן ראו - ע"א (מחוזי חיפה) 10023-05-15 **וייס נ' הפניקס**, פסקה מ"ו, (20.12.15)).

8. טעם נוסף, שני, המצדיק את דחיית טענת הנתבעת נעוץ בכך שלהשקפתי במקרה דנא יש לראות בתובעים כולם "נפגעים ישירים" מהתאונה. נקודת המוצא של הלכת **אלסוחה** היא שראוי לפצות על מלוא נזקיהם את מי שהם "נפגעים ישירים" בתאונה, ולעומת זאת "נפגעים משניים" ראוי לפצות רק אם נגרם להם עקב חשיפתם לתאונה נזק נפשי בחומרה מינימלית מסוימת, ובהתקיים תנאים נוספים. נקודת מוצא זו מחייבת את בית המשפט לקבוע עובר להחלת הלכת **אלסוחה** במקרה קונקרטי מסוים, האם התובע באותו מקרה הוא "נפגע משני" או "נפגע ישיר" בתאונה. חשיבותה של ההבחנה בין "נפגע ישיר" מהתאונה לבין "נפגע משני" בתאונה נובעת מהמגמה הברורה בהלכת **אלסוחה** להרחיב, מחד גיסא, את מעגל הנפגעים בתאונה הזכאים לפיצוי בגינה, אך לעשות כן, מאידך גיסא, במשורה ובזהירות. ודוקו, הלכת **אלסוחה** באה להרחיב את מעגל הזכאים לפיצוי ולכלול בתוכו גם נפגעים משניים מסוימים. היא לא באה לצמצם בשום אופן את זכאותם של נפגעים ישירים לקבל פיצוי מלא בגין כל נזקיהם עקב התאונה. הלכת **אלסוחה** לא חלה, אם כן, על "נפגעים ישירים", ומכאן החשיבות להבחין בין נפגעים ישירים ל"נפגעים משניים".

ב-ע"א 9466/05 **יעקב שוויקי נ' מדינת ישראל** (16.3.08), חידד בית המשפט העליון את ההבחנה בין "נפגע משני" ל"נפגע ישיר":

"הפסיקה הבחינה באופן ברור וחד בין שני סוגי הניזוקים: הניזוק הישיר - הקורבן הנמצא במעגל הסיכון הראשוני (לעיתים פגיעתו הנפשית היא נלווית לפגיעה פיזית - אך יכולה לעמוד גם באופן עצמאי). על נזקו הנפשי של הניזוק הישיר לנבוע כתוצאה ממעורבותו שלו באירוע כאשר התובע הוא חלק מן האירוע גורם הנזק, או שהתרשלותו של המזיק הינה כלפיו ולא כלפי האחר למשל - החשש של האדם לשלומו שלו או כאבים שסבל.... הניזוק המשני - הוא מי שניזוק בנפשו כתוצאה מפגיעה של אדם אחר הקרוב לו".

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

(שם, בפסקה 20 לפסק דינו של כב' המשנה לנשיאה א' ריבלין).

בית המשפט אף הפנה בעניין שוויקי לדברים שנכתבו בעניין אלסוחה, מהם עולה כי "מעגל הסיכון" הוא פועל יוצא של חובת הצפיות הנורמטיבית שחלה על המזיק:

"הניזוק הישיר מן המעשה הרשלני הוא מי שנהג, נפצע או הועמד בסכנה. כלפיו הופרה החובה שלא לגרום לו נזק גוף. קרוביו של הנפגע אשר לקו בנפשם עקב הפגיעה בו, מצויים "במעגל הסיכון המשני", ולכן יש מקום לבחינת השאלה, אם כל נזק לא רכושי גרידא, אשר נגרם לקרוב כאמור, די בו כדי להקים אחריות כלפיו. מובן, שזו היא שאלה של חובת הצפיות מן הבחינה הנורמטיבית, שהרי פגיעה נפשית כלשהי תהא בדרך כלל פועל יוצא אוטומאטי מן האירוע הרשלני"
(עניין אלסוחה בעמ' 437).

הנה כי כן, ההבחנה בין "נפגע ישיר" בתאונה לבין "נפגע משני" תלויה בשאלה האם הנפגע המדובר היה "במעגל הסיכון הראשוני" שיצר המזיק. היא איננה תלויה בשאלה האם הנזק הנפשי שנגרם לו הוא תוצאה של פגיעתו שלו בתאונה, או שהוא תוצאה של תגובתו לפגיעה שנפגע קרובו בתאונה. ככל שהניזוק היה במעגל הסיכון הראשוני אזי הוא "נפגע ישיר" בתאונה, אותו ראוי לפצות על כל נזקיו, לרבות נזק נפשי שנגרם לו כתוצאה מהיותו עד לפגיעת קרובו בתאונה.

9. בהינתן המבחן האמור, סבורני כי בנסיבות העניין הקונקרטי שלפניי שאלת סיווגם של התובעים כ"נפגעים ישירים" או כ"נפגעים משניים" איננה מעוררת קושי מיוחד. התובעים כנוסעים ברכב בו נהג המנוח נחשפו בדיוק לאותו סיכון אליו נחשף המנוח, למרות שהוא היה נהג הרכב, ובוודאי שהם נחשפו לאותו סיכון בדיוק אליו נחשפה ביתם/אחותם המנוחה, שהייתה כמותם נוסעת ברכב. התובעים היו, במלוא מובן המילה, "חלק מהאירוע התאונתי" כלשון הלכת שוויקי, בדיוק כפי שהמנוחים היו חלק מהאירוע התאונתי. מבחינת צפיותו הנורמטיבית של המזיק לא ניתן להצביע על שום הצדקה להבחנה בין התובעים לבין המנוחים. אלו ואלו היו באותו רכב עובר לתאונה, ועל כן מבחינת צפיותו הנורמטיבית של המזיק מעמדם זהה. כל הנסיבות האמורות מובילות למסקנה המתבקשת לפיה התובעים נמצאו "במעגל הסיכון הראשוני" שיצר המזיק - כלשון הלכת שוויקי. לאמור לעיל נוסף, כי לכל התובעים שלפניי נגרמו עקב התאונה נזקי גוף פיסיים משמעותיים, ולא רק נזקים נפשיים. עובדה זו איננה בבחינת תנאי נדרש הכרחי לצורך

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלונים נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

1 הכרה בהם כ"נפגעים ישירים", אבל היא בוודאי מקלה על ההכרה בהם ככאלו. במצב
2 דברים זה, הניסיון לטעון כי התובעים הם "נפגעים משניים" ביחס לתאונה בה קיפחו את
3 חייהם המנוחים, הוא לטעמי ניסיון מלאכותי שאין לו כל הצדקה עניינית-עיונית שאותה
4 ניתן לעגן בהלכת אלסוחה. למסקנה דומה הגיע בית המשפט המחוזי (כב' השופט י' ענבר)
5 בת"א (י-ם) 6349/04 עזבון המנוחה ח' א' נ' א' א' (21.9.08):

6
7 "לטעמי, על נכות "מעורבת" כגון זה, שאינה ניתנת לחלוקה, כלל לא חלים
8 התנאים המגבילים שנקבעו בהלכת אלסוחה (וראו ע"א 3798/95 הסנה
9 חברה ישראלית לביטוח בע"מ נ' קאסם חטיב, שבו הושארה שאלה זו
10 בצריך-עיון). דומה כי הראציונלים שביסוד הלכת אלסוחה ... תקפים לגבי
11 סיטואציה זו, אם בכלל, ברמת עוצמה מופחתת. הלכת אלסוחה לא נועדה
12 לצמצם את זכותו של אדם לפיצוי בגין נזקים נפשיים שמקורם בפגיעתו
13 העצמית, להבדיל מנזקים נפשיים שמקורם אינו אלא בפגיעתם של
14 אחרים. משמעות החלת הלכת אלסוחה על נפגע עיקרי עם נכות מעורבת,
15 אשר רכיביה אינם ניתנים להפרדה וקיימים ביניהם יחסי גומלין, הנה
16 הכפפת נזקי פגיעתו העצמית של הנפגע לתנאי הזכאות המצמצמים. דומה
17 שלא לכך נועדה ההלכה. יצוין, כי למסקנה דומה הגיעו זה מכבר כב'
18 השופט ברלינר בת"א (חי') 10385/96 אבו חנא נ' מעוז חברה לביטוח בע"מ,
19 וכב' הנשיא לרון בת"א (ב"ש) 2024/95 אלקתנאני נ' סהר חברה לביטוח
20 בע"מ. דעתי – כדעתם".

21
22 10. אכן, בפסק דינו של בית המשפט העליון בעניין חטיב הנ"ל הובעה גישה מעט אחרת, ממנה
23 עולה כי עיקר הדגש בסוגיה שלפניי צריך להיות מושם על ההבחנה בין הנזק שנגרם לניזוק
24 כתוצאה מפגיעתו שלו בתאונה, לבין הנזק נפשי שנגרם לו: "עקב התרשמות ישירה
25 מהפגיעה שנפגע קרוב המשפחה" באותה תאונה (פסקה 3 לפסק הדין). ואולם, כפי
26 שיוסבר להלן, אין בפסק דין חטיב כדי לשנות את התמונה. בעניין חטיב היה מדובר בבן
27 זוגה ובבנותיה של מנוחה שנפצעה בתאונת דרכים, וזמן קצר לאחר מכן נפטרה מפצעה.
28 בן הזוג והבנות היו עם המנוחה ברכב בעת התאונה. כתוצאה מהתאונה נגרם לבן הזוג נזק
29 גוף פיסי ונפשי, והוא פוצה בגין נזקים אלו. בנוסף לכך נגרמו לבן הזוג ולבנותיה של המנוחה
30 נזקים נפשיים זמניים עקב כך שהם חזו בפגיעתה של המנוחה בתאונה. על הצדדים בעניין
31 חטיב היה מוסכם כי את הנזק הנפשי שנגרם לבן הזוג עקב כך שהוא חזה במות המנוחה
32 ועקב אבדו על מותה ניתן היה להעריך בנפרד מהנזק הנפשי שנגרם לו עקב התאונה עצמה.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלונים נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

בית המשפט פסק, ללא דיון של ממש בשאלה האם בן הזוג והבנות הם בבחינת "נפגעים ישירים" בתאונה או "נפגעים משניים" בה, כי הלכת **אלסוחה** חלה בעניין, וכי בן הזוג והבנות לא יזכו לפיצויים בגין הנזק הנפשי שנגרם להם כתוצאה מהתרשמותם מפגיעת המנוחה וממותה לאחר מכן, שכן על פי חוות הדעת הרפואיות היה מדובר בנזק נפשי זמני בלבד. בית המשפט אף הוסיף וקבע כי:

"התוצאה אינה צריכה להיות שונה גם אם המשיבים 1-4 עצמם נפגעו בתאונה. יכולה היה להתעורר קושי לו הנכות הנפשית אשר נגרמה להם הייתה בחלקה תוצאה של התאונה שבה נפגעו וחלקה כתוצאה מכך שראו את הפגיעה הקשה במנוחה, בלי שניתן היה לקבוע איזה חלק של הנכות נגרם על-ידי כל אחד משני גורמים אלה. על התוצאה המשפטית במקרה כזה אין צורך שנחווה דעתנו. כפי שראינו, הנזק הנפשי שבו עסקינן, אשר לגביו קיימת מחלוקת אם הינו בר-פיצוי, נגרם כולו – הם לאב והן למשיבות 2-4 – עקב היות המשיבים עדי ראייה לפגיעת המנוחה בתאונה. אין בעובדה שהם עצמם נפגעו בתאונה – ובגין נזקיהם אלה הם זכאים לפיצוי – לשנות מהתוצאה, ככל שהיא נוגעת לנזקם הנפשי עקב היותם עדי ראייה לפגיעה הקשה שנפגעה המנוחה בתאונה".

(פסקה 5 לפסק הדין).

כאמור, סבורני כי אין בפסק דין זה, ואף לא בפסק הדין שהוזכר בו – ע"א 4446/90 **אליהו חברה לביטוח נ' ברנע** (8.3.95) – כדי לשנות את התמונה. פסק דין **שוויקי** ניתן לאחר פסקי דין אלו, והובהר בו במפורש, לאחר דיון מקיף וממצא, כי תנאי לתחולתה של הלכת **אלסוחה** הוא היותו של הניזוק "נפגע משני", וכי שאלה זו צריכה להתברר עוד בטרם מתבררת השאלה האם הנזקים שנגרמו לניזוק עקב התאונה ניתנים להפרדה מהנזקים שנגרמו לו עקב התרשמותו מפגיעתו של בן משפחתו באותה תאונה. כאמור לעיל, בעניין **שוויקי** נקבע כי המבחן לעניין קביעת מעמדו של ניזוק כ"נפגע ישיר" או משני הוא מבחן ענייני-מהותי, הבוחן את מעגל הסיכון שיצר המזיק במעשיו. לא נקבע בעניין **שוויקי** כי "נזק עקיף" שנגרם לניזוק, למשל פגיעה נפשית הנובעת מהיותו עד לפגיעה שנגרמה בתאונה לקרובו, מציב אותו, מניה וביה, לצורך אותו נזק, במעמד של "נפגע משני". היות שבעניין **שוויקי** נקבע כי המבחן להבחנה בין נפגע משני לנפגע ישיר הוא מבחן "מעגל הסיכון" ולא מבחן "הגורם לנזק", אזי מתבקשת המסקנה לפיה יש מצבים בהם גם מי שנגרם לו "נזק עקיף" בתאונה יחשב כ"נפגע ישיר" בתאונה, ועל כן הוא יזכה לפיצוי בגין הנזק העקיף

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלונים נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

שנגרם לו, אף אם זה לא עומד בתנאי הלכת אלסוחה. יפים לענייננו בהקשר זה דבריה
הנכוחים של כב' המשנה לנשיא מ' בן פורת לפיהם:

"הטענה, שאין לפצות את האלמנה בגין סבלה הנפשי כתוצאה ממות בעלה,
דינה, לדעתי, להידחות. היא הייתה נוכחת ברכב בעת האירוע, ואובדן
הכרתה נבע גם הוא מאירוע זה ולא במנותק ממנו. בנסיבות אלה די, לדעתי,
בהלכה הפסוקה בישראל כדי להעניק לה עילה לפיצויים על סבלה מחמת
מות בעלה.... מכל מקום, עובדה היא, שהאלמנה קיבלה הלם מעצם
האירוע, שהיה משותף לה ולבעלה. לפיכך יהא זה מלאכותי לפצל בין
סבלה, הנובע מהלם זה מחמת האירוע גופו, לבין סבלה מחמת מות בעלה
בשעת האירוע".

(ע"א 813/81 ציון חברה לביטוח בע"מ נ' עיזבון המנוח דוד בוסקילה ז"ל
ואח' פ"ד לח(4) 785, 793 (1984). וראו גם - ת"א (מחוזי ב"ש) 2024/95
אלקנתאני נ' סהר חברה לביטוח בע"מ ואח' (31.8.98)).

11. טעם שלישי ואחרון לדחיית טענת הנתבעת נוגע לקיומם של חריגים להלכת אלסוחה.
בעניין שוויקי הודגש כי דרישות הלכת אלסוחה לגבי התנאים לפיצוי "נפגעים משניים":
"... אינן מהוות רשימה סגורה ואין בהן כדי לפסול את האפשרות ליצירת קטגורית ביניים
עתידיית נוספת של ניזוקים משניים חריגים, הכל כפי שיתברר מעניין לעניין ובנסיבות
כל מקרה לגופו" (פסקה 25 לפסק דינו של כב' המשנה לנשיאה א' ריבלין, וראו דברים
דומים שנפסקו בעניין עזבון שרוין בפסקה 5). סבורני, כי בחינה ממבט על של נסיבות
המקרה שלפניי, המשלבות יחד נוכחות של התובעים בלב זירת התאונה, לא כעדים לה,
פגיעה פיסית קשה שהם נפגעו באותה תאונה ממש בה נהרגו יקיריהם, וקרבה מדרגה
ראשונה למנוחים, מצדיק במקרה שלפניי להכיר בתובעים כ"ניזוקים משניים" חריגים,
הזכאים לפיצוי על מלוא הנזק הנפשי שנגרם להם, אף אם הם אינם עומדים בכל תנאי
הלכת אלסוחה ככתבם וכלשונם. זו הדרך בה הלך בית המשפט המחוזי בעניין עזבון שרוין
(ת"א (מחוזי י-ם) 4199/02 עזבון המנוחה שרוין מיכל נ' אליהו חברה לביטוח (28.2.05)),
דרך שאושרה בפסק דינו של בית המשפט העליון.

12. סיכומם של דברים, סבורני כי התובעים זכאים לפיצוי בגין מלוא נכותם הנפשית, זאת
כיוון שלא שוכנעתי כי בנסיבות העניין ניתן לחלק את הנכות הנפשית האמורה; כיוון
שבנסיבות העניין הקונקרטי כל התובעים הם בבחינת "נפגעים ישירים" מהתאונה;
ולחלופין כיוון שיש לראות בתובעים "נפגעים משניים" חריגים.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

13. נפנה עתה לבחינת תביעתו הפרטנית של כל אחד מהתובעים.

תביעת התובעת 1

14. הנכות הרפואית

התובעת 1, ילידת 2.2.70, היא אם המשפחה, אלמנתו של המנוח, אמה של המנוחה, ואמם של יתר התובעים. בעניינה של התובעת 1 הוגשו חוות דעת של מומחים בתחומי האורתופדיה, הנירולוגיה, א.א.ג, הפסיכיאטריה והכירורגיה הפלסטית.

15. **הנכות האורתופדית** - האורתופדית ד"ר מיכל עמית כהן קבעה בחוות דעתה מיום 24.6.16, כי בתאונה נגרמו לתובעת 1 שברים בגולגולת, חתך בשפה שנתפר, חבלת חזה עם שבר בעצם הבריח וחזה אוויר מימין, שבר מרוסק במרפק, וחבלה ביד שמאל עם שברים בשתי אצבעות. השבר במרפק טופל על ידי החזרה פתוחה וקיבוע פנימי באמצעות מתכות, השבר בעצם הבריח קובע על ידי קיבוע פנימי באמצעות מתכות, והשברים באצבעות קובעו באמצעות תיילי מתכת. על פי חוות הדעת התובעת 1 סבלה בגין התאונה מנכויות זמניות בהתאם לאישורי המחלה שקיבלה, וכן מנכויות לצמיתות כדלהלן: 5% נכות בגין מצב לאחר שבר בעצם הבריח שטופל ניתוחית; 15% נכות בגין הגבלה בכיפוף מרפק שמאל של היד הדומיננטית; 3% נכות בגין הגבלת תנועה באצבע 4 משמאל; 3% נכות בגין הגבלת תנועה באצבע 5 משמאל.

16. הנתבעת חולקת על הנכויות שקבעה המומחית בגין הפגיעות במרפק ובעצם הבריח. בחקירתה הנגדית של המומחית על ידי ב"כ הנתבעת (פרוטוקול מיום 16.3.21 עמ' 50 ואילך), היא אישרה כי השבר בעצם הבריח התאחה בעמדה טובה וללא הגבלת תנועה (עמ' 51 ש' 10-8), אם כי נותרה עקב התאונה אסימטריה של הכתפיים, עם רגישות וצלקת (עמ' 50 ש' 11 ואילך). בהמשך החקירה הנגדית אישרה המומחית, כי עיקר הנכות בגין עצם הבריח ניתן בגין הכאבים מהם סובלת התובעת 1 (עמ' 52 ש' 23), וכי יש חפיפה בין הנכות בשיעור של 5% שנקבעה על ידה, לבין הנכות באותו שיעור שנקבעה על ידי המומחית הנירולוגית בגין ירידה בתחושה (עמ' 54 ש' 4-5, עמ' 55 ש' 26 ואילך). בהמשך חקירתה הבהירה המומחית, כי לטעמה התאמת החפיפה בין שתי הנכויות צריכה להביא לקביעת נכות אורתופדית ונירולוגית בגין כאבים וירידת תחושה גם יחד, בשיעור של פחות מ- 7.5% (עמ' 56 ש' 7 - 13). בנקודה זו לא נחקרה המומחית על ידי ב"כ התובעים וגם בסיכומיהם

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

לא נטען כי יש לדחות את עמדת המומחית לגבי החפיפה החלקית. אשר על כן אני קובע כי נכותה האורתופדית הרפואית של התובעת 1 בגין עצם הבריה עומדת על 2% בלבד. כפי שיובהר להלן, הנכות הנירולוגית בגין ירידה בתחושה תיוותר על שיעור של 5%, וכך שתי הנכויות יחדיו יהיו נמוכות מ-7.5%, כפי שחוותה דעתה המומחית. בנוגע לנכות שנקבעה המומחית בגין מצב המרפק, המומחית הסבירה בחקירתה הנגדית לב"כ הנתבעת, כי זו נקבעה על יסוד שילוב של ההגבלה בכיפוף וההגבלה ביישור המרפק (עמ' 57 ש' 3-13). אשר על כן בהקשר זה אני דוחה את טענת הנתבעת לפיה הנכות בגין המרפק צריכה לעמוד על 10%. אני קובע אם כן, כי נכותה האורתופדית הרפואית של התובעת 1 בגין מצב המרפק עומדת על 15%.

17. **הנכות הנירולוגית** – המומחית בתחום הנירולוגיה, פרופ' קורן לובצקי, קבעה בחוות דעתה מיום 26.10.16, כי בגין התאונה סובלת התובעת 1 מנכויות לצמיתות בשיעור של 5% בגין ירידת תחושה באזור הצלקת בעצם הבריה ובשפה תחתונה משמאל, ו-5% בגין חולשה ביד שמאל. הצדדים לא חלוקים על קביעותיה של המומחית. לחפיפה המסוימת בין הנכות שקבעה הנירולוגית לבין הנכות שקבעה האורתופדית ניתנה התייחסות לעיל, תוך שהנכות שקבעה האורתופדית הותאמה לחפיפה המסוימת. כיוון שכך לא נדרשת התאמה בנכות שקבעה הנירולוגית.

18. **הנכות הנפשית** – המומחה בתחום הפסיכיאטריה, פרופ' יואב כהן, קבע בחוות דעתו מיום 25.10.17, כי התובעת 1 סובלת מנכות נפשית צמיתה בשיעור של 15%. בחקירתו הנגדית לב"כ הנתבעת (פרוטוקול מיום 16.3.21 עמ' 20 ואילך), אישר המומחה כי כל הנכות הנפשית שנקבעה לתובעת 1 נובעת מתגובתה למות בן זוגה ובתה בתאונה, ולא מפגיעתה שלה בתאונה (עמ' 40 ש' 16-25). חרף זאת, בהמשך לאמור לעיל לעניין אי תחולת הלכת אלסוחה, אפסוק לתובעת 1 פיצוי בגין מלוא הנכות הנפשית האמורה. על שיעור הנכות שקבע פרופ' כהן אין מחלוקת של ממש בין הצדדים.

19. **הנכות בתחום הפלסטיקה וה- א.א.ג.** – אין מחלוקת לגבי הנכויות הרפואיות בתחומים אלו, אשר הועמדו על 15% בתחום הפלסטיקה (ד"ר שטרנברג), בגין צלקת ניתוחית לא רגישה למישוש באזור עצם הבריה, וצלקת ניתוחית ביד שמאל שאיננה רגישה למישוש, ועל 10% נכות בתחום א.א.ג. (ד"ר דויטש), בגין סחרחורת הנובעת מפגיעה בחלק הוסיטבולרי – מערכת שיווי המשקל.

20. כלל נכויותיה הרפואיות של התובעת 1 עומדות אפוא על נכות משוקללת בשיעור של 54%.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 15-06-35389 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 14-09-11200 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

21. הנכות התפקודית

נכותו התפקודית של נפגע משמעה: "השפעת הנכות הרפואית על תפקודו של הנפגע בכל תחומי החיים" (ע"א 2577/14 פלוני נ' המאגר הישראלי לביטוחי רכב בע"מ (11.1.15)), כאשר: "בדרך-כלל, הנכות הרפואית משקפת אל נכון גם את מידת הפגיעה בכושר התפקוד" (ע"א 3049/93 גירוגיסיאן נ' רמזי ואח' פ"ד נב(3) 792 (1998); ע"א 61/03 אריה חברה ישראלית לביטוח נ' אבני (4.7.05)). בעניינה של התובעת 1 נקבע כי היא סובלת מנכויות בתחום האורטופדי, הנוירולוגי, הנפשי, ו-א.א.ג. (בגין סחרחורת). כל אלו נכויות שמעצם טיבן משפיעות על תפקודו של אדם. שונים פני הדברים בנכות שנקבעה בתחום הכירורגיה הפלסטית, שכן זו נקבעה בגין צלקות שאינן מכאיבות או רגישות למישוש, ועל כן אין בהן כדי להשפיע השפעה של ממש על תפקודה של התובעת 1.

22. הפיצוי בגין הפסד שכר בעבר, גריעה מכושר השתכרות והפסדי פנסיה

התובעת 1, ילידת 2.2.70, הייתה בת 43 ו-8 חודשים בעת התאונה. לתיק הוגשו 3 תצהירים של התובעת 1 – תצהיר בתמיכה לבקשה לתשלום תכוף, תצהיר עדות ראשית ותצהיר משלים. כעולה מהתצהירים, התובעת 1 סיימה לימודי תיכון עם תעודת בגרות, ולאחר מכן היא למדה שנתיים במכללה בסיומן היא קבלה תעודה המסמיכה אותה ללמד אנגלית בכיתות א' עד ו' (ס' 21 לתצהיר התובעת). עובר לתאונה התובעת 1 לא עבדה. לדברי התובעת 1 בסעיף 6 לתצהיר העדות הראשית: "לפני התאונה בעלי היה המפרנס היחיד בבית, ופרנס אותנו בכבוד". לטענת התובעת 1 אלמלא התאונה היא הייתה יוצאת לעבודה כאשר בנותיה הצעירות היו מגיעות "לגיל בוגר יותר כשהן פחות צריכות אותי" (ס' 22 לתצהיר). הלכה למעשה החלה התובעת 1 לעבוד בחודש ינואר 2015 (פרוטוקול מיום 28.12.20 עמ' 29). לדברי התובעת 1 בתצהירה, היא יצאה לעבודה בעיתוי האמור לנוכח המצב הכלכלי אליו היא נקלעה בעקבות מות המנוח בתאונה. לדבריה היא עובדת כיום בגן ילדים עד לשעה 14:00 בכל יום, למעט יום אחד בו היא עובדת עד לשעה 12:00. במסגרת עבודתה בגן משמשת התובעת 1 כסייעת וכן כמורה לאנגלית (ס' 23 לתצהיר). התובעת 1 טוענת כי נכותה עקב התאונה איננה מאפשרת לה לעבוד במשרה מלאה. לטענתה, אלמלא התאונה היא הייתה מתחילה לעבוד במשרה מלאה בתום שנה או שנתיים מיום התאונה (ס' 38 לתצהיר). עם זאת, בעדותה בבית המשפט ציינה התובעת 1 כי גם כיום היא יכולה לעבוד במשרה מלאה אלא שהיא מעדיפה להיות בבית עם ילדיה ולטפל בביתה הצעירה שנפגעה בתאונה (עמ' 29 ש' 18 ואילך). בסיכומם של דברים, התובעת 1 העידה כי נכותה עקב התאונה מקשה עליה בעבודתה (עמ' 31 ש' 2 ואילך).

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

מתלושי השכר שצירפה התובעת 1 לתצהירה המשלים עולה כי בשנת 2019 היא השתכרה סך של 44,867 ₪, סכום שממנו לא הייתה חובה לנכות מס ועל כן מדובר בסכום נטו (טופס 106 שצורף לתצהיר), וכי בשמונת החודשים הראשונים של שנת 2020 היא השתכרה סך של 28,494 ₪, דהיינו סך של 3,561 ₪ לחודש נטו. מאישור המוסד לביטוח לאומי בדבר עיסוקיה והכנסותיה של התובעת 1 (נ/8), עולה כי בשנת 2015 היא השתכרה סך של 32,637 ₪, בשנת 2016 סך של 34,937 ₪, בשנת 2017 סך של 39,656 ₪, בשנת 2018 סך של 39,305 ₪, בשנת 2019 סך של 44,867 ₪ ובשנת 2020 סך של 22,897 ₪ בגין החודשים ינואר עד יוני.

23. ב"כ התובעת 1 טען בסיכומיו, כי ראוי לפסוק לתובעת 1 הפסדי שכר מיום התאונה ועד ליום מתן פסק הדין לפי חישוב אקטוארי המבוסס על השכר הממוצע במשק, ועל פגיעה בשכר המגיע כדי 50%, בדומה לנכות הרפואית שנקבעה לתובעת 1. טענה זו איננה משכנעת. התובעת 1 לא עבדה עובר לתאונה, ולמעשה אין ראייה שתלמד על כך שלפני התאונה היא השתלבה אי פעם בשוק העבודה. בהינתן, מחד גיסא, עובדה זו והעובדה שהתובעת 1 הייתה בת 44 לערך בזמן התאונה, ובהינתן, מאידך גיסא, כי התובעת 1 בעלת השכלה על תיכונית וכי ברשותה תעודה הסמכה להוראת אנגלית לילדים, נראה כי אין זה סביר להניח שאלמלא התאונה, ואם וכאשר התובעת 1 הייתה בוחרת להשתלב בשוק העבודה, היא הייתה מצליחה להגיע לרמת שכר העולה כדי השכר הממוצע במשק. כאמור לעיל, מתלושי השכר שצירפה התובעת 1 לתצהיר המשלים ומאישור המוסד לביטוח לאומי (נ/8), עולה כי הלכה למעשה מאז שהחלה התובעת 1 לעבוד בראשית שנת 2015 ועד חודש אוגוסט 2020, היא השתכרה במומה סכום ממוצע של 3,251 ₪ לחודש. לנוכח נתון זה, לאחר שמביאים בחשבון את העובדה שבמשך שנים ארוכות התובעת 1 לא עבדה, את טיב נכויותיה, ואת השפעתן של הנכויות על שכרה הנוכחי, נראה שגם אלמלא התאונה ככל שהתובעת 1 הייתה בוחרת להשתלב בשוק העבודה היא לא הייתה משתכרת סכום חודשי העולה על כפל השכר שהיא משתכרת כיום. על כן, אני קובע כי כושר ההשתכרות של התובעת 1 אלמלא התאונה עומד על 6,500 ₪ נטו נכון להיום, דהיינו על כפל השכר שמשתכרת כיום התובעת 1 במומה. אשר על כן, סכום הפיצויים שייפסק לתובעת 1 בגין הפסדי השכר בעבר יחושב לפי בסיס שכר העומד על 6,500 ₪, ולפי הפסדי השכר בעין המתבטאים בהפרש בין בסיס השכר לבין הסכומים שהשתכרה התובעת 1 בפועל מאז החלה לעבוד.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלונים נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

24. לנוכח כל האמור, בגין התקופה של 14 חודשים, מיום התאונה ועד ראשית שנת 2015, בהם לא עבדה התובעת 1 כלל, אני פוסק לה פיצוי בסך של 91,000 ₪ נכון להיום, בתוספת ריבית כדין ממחצית התקופה, זאת בגין אובדן שכר מלא בתקופה זו, בסכום של 6,500 ₪ לחודש. בגין שנת 2015 אפסוק לתובעת 1 פיצוי בגין הפסדי השכר בגובה ההפרש שבין השכר שקבלה בפועל, לבין שכר של 6,500 ₪ לחודש. אשר על כן בגין תקופה זו אני פוסק לתובעת 1 סך של 45,360 ₪, בתוספת ריבית כדין ממחצית התקופה. בהמשך לאמור, ולפי אותה דרך חישוב, אני פוסק לתובעת בגין שנת 2016 סך של 43,068 בתוספת ריבית כדין ממחצית התקופה, בגין שנת 2017 סך של 38,352 ש"ח בתוספת ריבית ממחצית התקופה, בגין שנת 2018 סך של 38,700 ₪ בתוספת ריבית ממחצית התקופה, בגין שנת 2019 סך של 33,132 ₪ בתוספת ריבית ממחצית התקופה, ובגין השנים 2020 עד 2023 (ועד בכלל) סך של 141,072 ₪ בתוספת ריבית ממחצית התקופה.

אשר על כן בגין כל הפסדי השכר בעבר אני פוסק לתובעת סך של 430,684 ₪ בתוספת ריבית כאמור לעיל.

בגין הפסדי פנסיה הקשורים בהפסדי השכר בעבר אני פוסק לתובעת 1 פיצוי בשיעור של 12.5% מהסכומים האמורים, דהיינו סך של 53,836 ₪ בתוספת ריבית ממחצית התקופה.

25. אשר לפיצוי בגין הגריעה מכוסר ההשתכרות – יש להביא בחשבון כי מרבית הנכויות הרפואיות של התובעת 1, חוץ מהנכות בתחום הכירורגיה הפלסטית, הן נכויות שמעצם טיבן משפיעות על כושר ההשתכרות. עבודתה של התובעת איננה עבודה פיסית קשה, אך כיוון שהיא כוללת עבודה עם ילדים היא כרוכה במאמצים פיסיים מסוימים (עמ' 30 ואילך לפרוטוקול מיום 28.12.20), וכן היא דורשת סבלנות ומשאבים נפשיים נוספים. יש להביא בחשבון כי נכותה המשוקללת של התובעת 1 עומדת על שיעור משמעותי למדי. כיוון שכך יש יסוד לחשש כי עם התקדמות הגיל תתקשה התובעת 1 להתמיד בעבודתה בהיקף הנוכחי, שגם כך מושפע כבר עתה מנכויותיה. אשר על כן הפיצוי בגין אובדן כושר השתכרות יחושב לפי גריעה בשיעור של 43% משכר חודשי של 6,500 ₪, בהיוון מתאים עד גיל 67 (129.04). אשר על כן, אני פוסק לתובעת 1 בגין הפסד כושר השתכרות סך של 367,000 ₪ (במעוגל), נכון להיום.

בגין הפסדי פנסיה בשיעור של 12.5% על הסכום האמור אני פוסק לתובעת 1 סך של 46,000 ₪ (במעוגל) נכון להיום.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

26. עזרת הזולת לעבר ולעתיד

פציעתה של התובעת 1 בתאונה הייתה משמעותית, ובהתאם לכך הנכויות שנגרמו לה לצמיתות משמעותיות אף הן. כאמור לעיל, לנכויות שנגרמו לתובעת יש משמעות תפקודית. בתצהיר העדות הראשית ציינה התובעת 1 כי לאחר התאונה היא נעזרה בבני משפחתה, הן בתקופת האשפוז שארך 13 ימים, עד 28.10.13 (ס' 30-31 לתצהיר), הן בתקופה שלאחר מכן (ס' 41 לתצהיר). התובעת 1 ציינה, כי אין באפשרותה לשכור עזרה קבועה בשכר. התובעת 1 טענה כי בתקופה שלאחר התאונה היא שכרה עזרה פעם בחודש או חודשיים בעלות של 200 ₪ לכל פעם (ס' 41 לתצהיר), ברם לאחר מכן היא לא שכרה עזרה אלא נעזרה בילדיה (עמ' 40 ש' 15-18 לפרוטוקול מיום 28.12.20). יש להניח כי בתקופה שעד חזרתה של התובעת 1 לעבודה בראשית שנת 2015 היא נזקקה ליותר עזרה, וכי לאחר מכן היא נזקקה עדיין לעזרה, אך בהיקף קטן יותר. לנוכח כל האמור אני פוסק לתובעת 1 בגין התקופה שמיום התאונה ועד ליום 1.1.15 סך של 23,000 ₪ נכון להיום (במעוגל), בתוספת ריבית ממחצית התקופה. סכום זה משקף בקירוב עזרה בהיקף של 8 שעות בשבוע. לתקופה שמיום 1.1.15 ועד ליום פסק הדין אני פוסק לתובעת 1 סך של 78,000 ₪ נכון להיום (במעוגל), בצירוף ריבית ממחצית התקופה. סכום זה משקף בקירוב עזרה בהיקף של 4 שעות בשבוע. לתקופה שמיום מתן פסק הדין ואילך אני פוסק לתובעת 1 סך של 177,000 ₪ נכון להיום (במעוגל). סכום זה משקף בקירוב עזרה בהיקף של 4 שעות בשבוע לכל ימי חיי התובעת 1 בהיוון מתאים (217.82).

27. הוצאות רפואיות לעבר ולעתיד

בסעיף 42 לתצהירה טענה התובעת 1 כי בגין הוצאות רפואיות היא הוציאה עד כה "כמה אלפי ₪" – כלשונה. לתצהירי התובעים צורפו קבלות שלא כולן קשורות בהוצאותיה הרפואיות של התובעת 1. בחוות דעתו של המומחה בתחום הפסיכיאטריה נכתב כי אם התובעת 1 מעוניינת בכך היא יכולה לקבל טיפול פסיכיאטרי או פסיכולוגי בחינם במסגרות הציבוריות. על רקע האמור טען ב"כ התובעת 1, כי ראוי לפסוק לה בגין הוצאות רפואיות לעבר ולעתיד סכום גלובלי של 70,000 ₪. הנתבעת לעומת זאת, טענה בסיכומיה כי אין לפסוק לתובעת סכום גלובלי העולה על 20,000 ₪. לנוכח האמור בחוות הדעת של המומחה בתחום הפסיכיאטריה אני סבור שאין מקום לפסוק לתובעת 1 סכום משמעותי בגין הוצאות עתידיות על טיפולים נפשיים. עם זאת, לנוכח שיעור נכויותיה של התובעת 1, ולנוכח טיבן של הנכויות, נראה כי בעתיד צפויות לה מדי פעם הוצאות רפואיות כאלו ואחרות בגין תרופות וביקורים אצל רופאים. אשר על כן, בגין הוצאות רפואיות לעבר ולעתיד גם יחד אני פוסק לתובעת 1 סכום גלובלי של 22,000 ₪ נכון להיום.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלונים נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

28. הוצאות נסיעה וניידות לעבר ולעתיד

לתובעת 1 רישיון נהיגה. לפני התאונה היו בבעלות משפחתה שני כלי רכב, שאחד מהם שימש אותה (ס' 13 לתצהיר העדות הראשית). לטענת התובעת 1, לאחר התאונה היא לא נהגה במשך מספר שנים ורק בראשית שנת 2016 היא רכשה רכב חדש (ס' 26 לתצהיר). לדברי התובעת בתצהירה, כיום היא חוששת לנהוג ולכן היא נוהגת למרחקים קצרים בלבד. על רקע דברים אלו טען ב"כ התובעת 1 בסיכומיו, כי ראוי לפסוק לתובעת 1 סכום של 60,000 ₪ בגין הוצאות נסיעה בעבר, וסכום של כ- 253,000 ₪ לעתיד, זאת בהנחה שתובעת תידרש להוציא בעתיד, עד תום חייה, סכום של 1,000 ₪ בחודש בגין הוצאות נסיעה. בהקשר זה הזכיר ב"כ התובעת 1 את מצב ידה של התובעת 1, שלטענתו לא מאפשר לה להיזקק לתחבורה ציבורית, ואת העובדה שהיא סובלת מסחרחורות. לטענות אלה לא הונחה תשתית עובדתית או רפואית של ממש. אין בחוות דעת המומחים הרפואיים קביעה כלשהי לפיה התובעת 1 מוגבלת בנהיגה. התובעת 1 לא התלוננה בפני המומחים בתחום האורתופדיה, הניירולוגיה או בתחום הא.א.ג. כי נכויותיה מפריעות לה בנהיגה. נושא הנהיגה למרחקים קצרים בלבד עלה בפגישתה של התובעת 1 עם המומחה בתחום הפסיכיאטרי, ברם הוא לא קבע דבר בהקשר זה. אין גם תשתית עובדתית להיקף ההוצאות הנטען. בתצהירה טענה התובעת 1 כי עד כה, דהיינו – בחמש וחצי השנים שחלפו ממועד התאונה עד לחתימת התצהיר ביום 24.3.19, הסתכמו הוצאות הנסיעה שנגרמו לה בסכום של 30,000 ₪. אין להניח שבשנים שחלפו מאז גדלו הוצאות הנסיעה בסכום של 30,000 ₪ נוספים, כך שטענתו של ב"כ התובעת 1 לפיה ראוי לפסוק לה סכום של 60,000 ₪ בגין הוצאות הנסיעה שנגרמו לה עד היום, איננה מבוססת. אשר על כן, אני פוסק לתובעת 1 פיצוי בגין הוצאות נסיעה בעבר ובעתיד בסכום של 20,000 ₪ נכון להיום.

29. נזק לא ממוני

על פי הדין, בהתאם לנכותה הרפואית של התובעת 1, העומדת על נכות בשיעור משוקלל של 54%, ובהינתן העובדה שהיא אושפזה למשך 13 ימים, מיום התאונה ועד ליום 28.10.13, אני פוסק לתובעת 1 בגין נזק לא ממוני פיצוי בסכום של 109,000 ₪ נכון להיום (במעוגל).

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 15-06-35389 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 14-09-11200 פלונים נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

תביעת התובעת 2

30. הנכות הרפואית

התובעת 2, ילידת 10.2.94, הייתה בת 19 ושימונה חודשים בעת התאונה. בתאונה נגרמו לה שברים וחבלת בטן. בעניינה של התובעת 2 הוגשו חוות דעת של מומחים בתחומי האורתופדיה, הרפואה הפנימית והפסיכיאטריה.

31. **הנכות האורתופדית** – המומחית בתחום האורתופדיה קבעה בחוות דעתה מיום 13.7.16, כי בתאונה נגרמו לתובעת 2, בין היתר, שברים באגן, חבלה בכף יד שמאל שגרמה לפריקה, ושברים בשורש כף יד שמאל (היד הלא דומיננטית). בסיכום חוות דעתה קבעה המומחית, כי בעקבות התאונה סבלה התובעת 2 מנכות אורתופדית זמנית בשיעור של 100% למשך חודש אחד, ומנכות זמנית בשיעור של 50% למשך חודשיים נוספים. כן קבעה המומחית, כי לתובעת 2 נגרמה נכות לצמיתות בשיעור של 10% בשל הגבלת תנועה במפרק הירך הימנית, נכות נוספת בשיעור של 5% בגין קשיון קל באצבע מס' 3 בהתחשב ברגישות וביתר התלונות והממצאים, ונכות בשיעור של 10% בגין צלקת רגישה ביד שמאל ובגין צלקת בולטת בשל אורכה באגן ימין.

ב"כ התובעת 2 טען בסיכומיו, כי יש לקבוע שנכותה של התובעת 2 בגין מצב האגן עומדת על 20%, זאת כיוון שסעיף הנכות אליו הפנתה המומחית - סעיף 48(1)ו) לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), תשט"ז – 1956, מקנה נכות בשיעור של 20% במקרה של "הגבלה בהטייה...קירוב...או סיבוב...של הגף". דין טענה זו להידחות, כיוון שבחקירתה הנגדית העידה המומחית לגבי המגבלה ממנה סובלת התובעת 2 כי:

"זו נחשבת להגבלה מאוד קלה אפילו במובן הטוב. גם בכל הרישומים הרפואיים של הרופאים שעקבו אחריה כתוב תנועות מצוינות תנועות טובות וזה נחשב לתנועה טובה. ומבחינה תפקודית. אין לזה כל משמעות. מה שיש כאן זה שיש הבדל בין הצדדים ובכל זאת יש משהו. אבל זה משהו ממש מינורי מבחינת התפקודיות"

(עמ' 59 ש' 13-17 בפרוטוקול מיום 16.3.21).

ב"כ התובעת 2 טען, כי המומחית קבעה במסגרת חקירתה הנגדית שהיא לא שוללת את האפשרות שהתובעת 2 תיזקק בעתיד להחלפה של מפרק הירך. המומחית אכן לא שללה אפשרות זו, אך היא קבעה כי מצב דברים זה:

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

"לא סביר בסבירות גבוהה וגם לא סביר שיהיה משהו משמעותי לאור הזמן שעבר שלא התפתח משהו. בדרך כלל אנחנו רואים אחרי שנה ראשונה שכבר מתחילים להופיע שינויים ואז הם מתקדמים. כאן עברו יותר משנתיים וחצי מאז שראיתי אותה, מאז התאונה ועד שראיתי אותה, ולא התפתח אצלה. אז אם כן סביר שזה משהו מינורי".
(עמ' 61 ש' 16-20).

ובסיכום דבריה ציינה המומחית כי :

"בכל זאת נתתי לה נכות למרות שאפשר היה להגיד שההגבלות האלו הן לא הגבלות. אבל, אבל בגלל מה שהיא עברה כי אי אפשר להתעלם בשבר, אבל לאור הזמן הזה אין כאן בסיס".
(עמ' 61 ש' 22-24).

אשר על כן אני קובע כי נכותה האורתופדית הרפואית של התובעת 2 עומדת על שיעור משוקלל של 23.05%.

32. הנכות בתחום הרפואה הפנימית – המומחית שמונתה בתחום זה – ד"ר יהודית הד – קבעה בחוות דעתה מיום 19.7.16, כי בתאונה נגרמו לתובעת 2, בין היתר, שני קרעים בטחול, אחד מהם בדרגה 4. הטחול לא נכרת. על פי קביעת המומחית: "מבחינה פנימית .... החלימה יפה". המומחית קבעה כי בעקבות ניתוח הבטן שעברה התובעת 2 היא סבלה מנכות זמנית מלאה לתקופה של 6 שבועות, זאת בחופף לתקופת ההחלמה והשיקום מהפגיעות האורתופדיות. כן קבעה המומחית, כי התובעת 2 אמנם סובלת מכאבי בטן בעקבות הידבקות של הפריטונאום משנית לדימום תוך בטני ממנו סבלה התובעת 2 עקב התאונה, אלא שמצב דברים זה איננו מזכה בנכות לפי תקנות המוסד לביטוח לאומי. המומחית גם ציינה, כי הגם שהטחול החלים באופן מלא לאחר התאונה קיימת אפשרות תיאורטית לסיבוך עתידי נדיר של פיזור תאי טחול בחלל הבטן, אלא שגם סיבוך זה איננו מקנה נכות על פי התקנות.

המומחית לא נחקרה על חוות דעתה, אולם חרף זאת ביקש ב"כ התובעת 2 בסיכומיו, כי במסגרת קביעת נכותה התפקודית של התובעת 2 בית המשפט ייתן ביטוי לכאבי הבטן מהם היא סובלת, וכן שבית המשפט ייתן משקל מסוים לאפשרות של התפתחותו האפשרית של הסיבוך הנ"ל עליו הצביעה המומחית בחוות דעתה. בכל הנוגע להתחשבות בכאבים מהם סובלת התובעת 2 – לכך אתייחס במסגרת קביעת הנכות התפקודית ובמסגרת שאלת

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

השפעת הנכות על כושר ההשתכרות. אשר לסיבוך האפשרי הנ"ל, כיוון שהוא הוגדר על ידי המומחית כעניין תיאורטי ונדיר, אין בידי לקבל את טענת ב"כ התובעת 2.

33. **הנכות בתחום הנפשי** – הפסיכיאטר שמונה לבדיקת מצבה הנפשי של התובעת 2 – ד"ר יואב כהן – קבע בחוות דעתו מיום 31.8.17, כי בעקבות התאונה סבלה התובעת 2 מנכות נפשית זמנית בשיעור של 20% למשך תקופה של שנה, וכי מאז סובלת התובעת 2 מנכות לצמיתות בשיעור של 15%. בחקירתו הנגדית ציין המומחה כי שליש מנכותה הנפשית של התובעת 2 נובע מפגיעתה שלה בתאונה, וכי שני שליש מהנכות נובעים מתגובת האבל למות אביה ואחותה בתאונה (עמ' 35 ש' 1-3 בפרוטוקול מיום 16.3.21). על יסוד דברים אלו טען ב"כ הנתבעת, כי בהתאם להלכת **אלסוחה** לצורך חישוב הפיצויים בגין נזקה של התובעת 2 יש להעמיד את נכותה הנפשית על שיעור של 5% בלבד. טענה זו נדחתה לעיל. אשר על כן, אני קובע כי בגין התאונה נגרמה לתובעת 2 נכות נפשית צמיתה בשיעור של 15%.

34. כלל נכויותיה הרפואיות של התובעת 2 עקב התאונה עומד, אפוא, על שיעור משוקלל של 34.59%.

35. **הנכות התפקודית** – הנכות בתחום האורתופדי, למעט הנכות בגין הצלקות, וכן הנכות בתחום הנפשי, הן נכויות שמטבע הדברים יש להן השלכה על תפקודה של התובעת 2. אכן הנכות הנפשית איננה גבוהה במיוחד, ברם עיון בחוות דעתו של המומחה בתחום הפסיכיאטריה מעלה כי יש לה השלכות תפקודיות מסוימות. בהקשר זה יש להביא כי התובעת 2 צעירה, כך שהיא צפויה להתמודד עם נכויותיה במשך שנים ארוכות קדימה. כן יש להביא בחשבון את הכאבים מהם סובלת התובעת 2, כאמור בחוות דעתה של המומחית בתחום הרפואה הפנימית. עם זאת, הנכות בשיעור של 10% אשר נקבעה בגין הצלקות יכולה להיחשב כתפקודית בחלקה בלבד, שכן נכות זו נקבעה בחלקה בגין צלקת בולטת באגן ימין, לגביה לא נקבע כי היא מגבילה את תפקודה של התובעת 2.

36. **הפיצוי בגין הפסד שכר בעבר, גריעה מכושר השתכרות והפסדי פנסיה** – בזמן התאונה הייתה התובעת 2 סטודנטית שנה שנייה למשפטים באוניברסיטת אל קודס. לאחר התאונה, בשנת 2016, סיימה התובעת 2 את לימודי המשפטים, וביום 22.1.23 היא עברה בהצלחה את מבחני ההסמכה של לשכת עורכי הדין. בעדותה בבית המשפט מסרה

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 15-06-35389 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 14-09-11200 פלונים נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

התובעת 2 כי היא איננה עובדת (עמ' 59 ש' 6-7). לדברי התובעת 2 בעדותה, מאז שהיא
סיימה את לימודיה היא לא עבדה (עמ' 59 ש' 24-25), אלא היא למדה בקורס ללימוד השפה
העברית ובקורס הכנה למבחן לשכת עורכי הדין (עמ' 59 ש' 9-15). הנתונים המפורטים
בתיקה האישי של התובעת 2 בלשכת עורכי הדין (נ/4), מלמדים כי היא התמחתה במשרד
עורכי דין מיום 15.5.18 ועד ליום 14.5.19. אישור המוסד לביטוח לאומי (נ/8), מלמד כי
בשנת ההתמחות התובעת 2 השתכרה סך של 69,240 ₪.

37. ב"כ התובעת 2 טען בסיכומיו, כי אלמלא התאונה התובעת 2 הייתה עוברת את מבחן
ההסמכה של לשכת עורכי הדין כבר בשנת 2016, וכי מאז ועד היום היא הייתה עובדת
כעורכת דין ומקבלת שכר בגובה השכר הממוצע במשק. לפיכך טען ב"כ התובעת 2, כי יש
לפסוק לה בגין הפסדי שכר בעבר סך של 273,691 ₪, זאת על בסיס חישוב המביא בחשבון
גריעה בשיעור של 35% משכר נטו בסכום של 10,712 ₪ לחודש.
ב"כ הנתבעת טען בסיכומיו, כי לנוכח ציוניה של התובעת 2 באוניברסיטה, ולנוכח האחוז
הנמוך של בוגרי אוניברסיטת אל קודס שמצליחים לעבור את מבחן ההסמכה, הרי שלא
הוכח כי העובדה שהתובעת 2 הצליחה לעבור בהצלחה את מבחני ההסמכה של לשכת עורכי
הדין רק בראשית שנת 2023 נובעת מהתאונה.

סבורני כי בנקודה זו הצדק עם הנתבעת. נקודת המוצא היא שאין בחוות דעת המומחים
כל קביעה לפיה נכויותיה של התובעת 2 משפיעות על הישגיה הלימודיים. בחוות דעתו של
המומחה בתחום הפסיכיאטריה צוין כי: **"בריפוי בעיסוק בתקופת שיקום יום צוין ש...
(התובעת 2), חזרה ללימודים ולא חוותה קשיים בכך"** (עמ' 3 לחוות הדעת). המומחה
אמנם רשם מפי התובעת תלונה לפיה היא: **"התקשתה להתרכז אך סיימה את הלימודים
בהצלחה (ממוצע 78)"** (עמ' 4 לחוות הדעת), ברם בפרק ה"דיון" לא ייחס המומחה משקל
כלשהו לתלונה זו, אלא הוא כתב כי תפקודה של התובעת 2 במישור התעסוקתי תקין, וכי
עיקר קשייה מתמקד במישור הבין אישי (עמ' 5 לחוות הדעת). די בכך כדי לשלול את הקשר
הסיבתי בין התאונה לבין אי ההצלחה הזמנית במבחן ההסמכה של לשכת עורכי הדין. אילו
הציונים של התובעת 2 באוניברסיטה היו גבוהים, או ששיעור העוברים בהצלחה את בחינת
ההסמכה מבין בוגרי אוניברסיטת אל קודס היה גבוה, יתכן שהיה בכך כדי לסייע בביסוס
הטענה לקשר סיבתי כאמור, אלא שמהראיות שהוצגו עולה כי לא כך הדבר (ראו – נ/4).
לנוכח האמור נראה, כי לאחר התאונה בקשה התובעת 2 להתמקד בסיום לימודיה,
בהתמחות ובלימודים לקראת מבחן ההסמכה של לשכת עורכי הדין, וכי העובדה שהיא לא
עבדה בתקופה זו בכלל וכעו"ד בפרט, איננה קשורה לתאונה. מסקנה זו מתחזקת לנוכח
העדר תשתית ראייתית לכך שהתובעת 2 עבדה לפני התאונה. אשר על כן, בהעדר הוכחה

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלונים נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

להפסד שכר בעבר, ובהינתן העובדה שמדובר בנזק מיוחד שיש להוכיח בראיות ממשיות,
לא אפסוק דבר לתובעת 2 בגין ראש נזק זה.

38. אשר לפיצוי בגין הגריעה מכושר השתכרות – התובעת 2 צעירה יחסית, ובעת התאונה היא
טרם השתלבה בשוק העבודה. במצב דברים זה ראוי, ככלל, להעמיד את בסיס השכר לצורך
חישוב כושר ההשתכרות על השכר הממוצע במשק (כולל עובדים זרים ועובדי שטחים כפי
הידוע בעת מתן פסק הדין (ראו – ע"א 267/12 דוידנקו נ' הפול (2.7.12)), אשר עומד על
סכום של 9,721 ₪ נטו לחודש. בהקשר זה טען ב"כ הנתבעת, כי את גובה השכר הממוצע
במשק יש לקבוע בהתאם להוראות חוק השכר הממוצע (הוראת שעה – נגף קורונה החדש),
תשפ"א – 2020. אכן, בתקופת תוקפה של הוראת השעה היה על בתי המשפט לקבוע את
שיעור השכר הממוצע בהתאם להוראת השעה (ראו – ע"א 6348/22 פלונית נ' קרנית,
בפסקה 4 (8.5.23)), אלא שהוראת השעה לא הוארכה מעבר לסוף שנת 2022 (שס, שס), ועל
כן אין להוראת השעה תחולה בענייננו.

ב"כ התובעת 2 טען בסיכומיו, כי בהינתן העובדה שהתובעת 2 סיימה לימודי משפטים יש
להניח כי אלמלא התאונה היא הייתה צפויה להשתכר סכום המגיע כדי כפל השכר הממוצע
במשק ואף יותר מכך. לעומת זאת טען ב"כ הנתבעת בסיכומיו, כי לכל היותר ראוי היה
להעמיד את בסיס השכר על סכום השווה לשכר הממוצע במשק, אלא שבשל נתונה
הלימודיים הדלים של התובעת 2 – כלשונו של ב"כ הנתבעת – ובשל כך שלטענתו הוכח כי
לתובעת 2 אין סיכוי לעבוד בעתיד כעורכת דין, הרי שיש לחשב את הפיצוי לפי שכר הנמוך
מהשכר הממוצע במשק.

טענות שני הצדדים אינן משכנעות. לטעמי לא הוצגו על ידי שני הצדדים, איש איש לשיטתו,
נתונים המצדיקים לסטות מההנחה לפיה את בסיס השכר של נפגע אשר טרם השתלב בשוק
העבודה יש להעמיד על השכר הממוצע במשק. קורות חייה של התובעת 2 עד כה, והישיגה
האקדמיים, אינם יוצאים דופן לא לטובה ולא לרעה. על כן אין בהם כדי להצדיק, מחד
גיסא, הנחה לפיה התובעת 2 תשתכר בעתיד סכומים העולים על השכר הממוצע במשק,
והם אינם יכולים, מאידך גיסא, לבסס הנחה לפיה אלמלא התאונה התובעת 2 לא הייתה
יכולה להגיע לשכר המגיע כדי השכר הממוצע במשק.

אשר להשפעת הנכויות על כושר ההשתכרות של התובעת 2 - בהינתן העובדה שהתובעת 2
צעירה אשר טרם השתלבה סופית בשוק העבודה, ובהינתן טיב הנכויות, שחלק מהן נסב
על צלקת שאין לה השפעה על כושר ההשתכרות, סבורני כי יש לקבוע שהשפעת הנכויות על
כושר ההשתכרות נמוך מעט משיעור הנכות הרפואית והוא עומד על 30%. אכן, נראה כי
בתקופת ההתמחות של התובעת 2 נכויותיה לא הפריעו לה במיוחד, ואני גם ער לקביעת
המומחה בתחום הפסיכיאטריה לפיה תפקודה של התובעת 2 בתחום התעסוקתי תקין,

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

אולם אין לדעת מה ילד יום, במה תעסוק בסופו של דבר התובעת בהמשך חייה, וכיצד ישפיעו עליה הנכויות עם התבגרותה. על כן בגין הפסד כושר השתכרות לעתיד אפסוק לתובעת 2 סך של 781,540 ₪ נכון להיום. סכום זה משקף פגיעה של 30% בכושר ההשתכרות, בסיס שכר של 9,721 ₪ לחודש (נטו), ומקדם היוון עד לגיל 67 (267.99). בגין הפסד פנסיה בשיעור של 12.5% אני פוסק לתובעת 2 (במעוגל) סך של 98,000 ₪ נכון להיום.

39. עזרת הזולת בעבר ובעתיד

כאמור לעיל, לנכותה הרפואית הצמיתה של התובעת 2 יש משמעות תפקודית של ממש. בטרם התגבשו הנכויות הצמיתות סבלה התובעת 2 מנכויות זמניות. המומחית בתחום האורתופדיה קבעה כי התובעת סבלה מנכויות זמניות של 100% למשך חודש ו-50% למשך חודשיים נוספים. לכך מצטרפת נכות נפשית זמנית בשיעור של 20% למשך שנה אחת. בתצהירה לא ציינה התובעת 2 כי קבלה עזרה מיוחדת בשכר או מבני משפחתה, אלא היא הסתפקה באמירה כללית לפיה: "בשל המגבלות אני לא אוכל להחזיק בית ללא עזרה" (סעיף 28 לתצהיר התובעת 2). כאמור לעיל, חודשים ספורים לאחר התאונה חזרה התובעת 2 ללימודיה, ולאחר סיום הלימודים היא התמחתה במשרד עורכי דין. מכאן אני למד כי בכל הנוגע לעזרת הזולת בעבר עיקר העזרה לה נזקקה התובעת 2 התמקדה בשנה הראשונה לאחר התאונה, וכי לאחר מכן היא לא נזקקה לעזרה של ממש. אשר על כן, בגין התקופה של שלושת החודשים הראשונים מאז התאונה אני פוסק לתובעת 2 סכום גלובלי של 8,000 ₪ בתוספת ריבית ממחצית התקופה. בגין התקופה שמתום שלושה חודשים כאמור ועד לתום שנה מיום התאונה - תקופה של 9 חודשים - אני פוסק לתובעת 2 סך של 7,500 ₪ בתוספת ריבית ממחצית התקופה. סכום זה משקף בקירוב עזרה בהיקף של 4 שעות בשבוע. בגין התקופה שמתום שנה מיום התאונה ועד היום - תקופה של מעט יותר מתשע שנים - אני פוסק לתובעת 2 סך של 20,000 ₪ בתוספת ריבית ממחצית התקופה. סכום זה משקף בקירוב עזרה בהיקף של 4 שעות בחודש. אשר לפיצוי בגין עזרת הזולת לעתיד - נכותה תפקודית של התובעת 2 משמעותית, אם כי היא איננה מאוד גבוהה. נכון להיום, כך עולה מחוות הדעת שהוגשו ומתצהירה של התובעת 2, היא איננה נזקקת לעזרה של ממש בתפקוד היומיומי. עם זאת, לעת התבגרותה של התובעת 2, וכאשר היא תידרש לגדל את ילדיה וליטול חלק בניהול משק הבית העתידי, צפויה התובעת 2 להיזקק לעזרה. כיוון שכך אני פוסק לתובעת 2 בגין ראש נזק זה, על דרך האומדן, סכום של 56,000 ₪ נכון להיום. סכום זה משקף, בקירוב, עזרה בהיקף של 4 שעות בחודש בהיוון מתאים (307.86), לפי תוחלת חיי התובעת 2.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 15-06-35389 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 14-09-11200 פלונים נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

40. הוצאות בגין סיוע בלימודים

בסיכומיו טען ב"כ התובעת 2, כי ראוי לפסוק לתובעת 2 פיצוי בסך של 25,000 ₪ בגין סיוע בלימודים, אותו היא קבלה לנוכח העובדה שהפסידה סמסטר אחד בעקבות התאונה. טענה זו לא נטענה כלל בתצהירה של התובעת 2, ולא הונחה לה כל תשתית ראייתית. על כן הטענה נדחת.

41. הוצאות רפואיות לעבר ולעתיד

בתצהירה לא הזכירה התובעת 2 הוצאות רפואיות שנגרמו לה, מלבד הוצאות על משככי כאבים, תרופה טבעית להרגעה, ומשחה לצלקות (ס' 34 לתצהיר). יצוין כי בחוות הדעת של המומחים השונים לא נקבע כי צפויות לתובעת הוצאות רפואיות משמעותיות בעתיד. ב"כ התובעת 2 טען כי יש להביא בחשבון את החשש שהתובעת תזקק בעתיד להחלפת מפרק הירך. לטענה זו אין לתת משקל של ממש כיוון שהוצאות החלפת מפרק הירך, ככל שתידרש כזו, יכוסו מן הסתם על ידי קופת החולים, וכיוון שהמומחית בתחום האורתופדיה צינה בעדותה כי הסיכוי שתידרש החלפה של מפרק הירך הוא קטן, זאת לנוכח העובדה שבתקופה שחלפה מאז התאונה ועד שהיא בדקה את התובעת 2 לא התרחשו שינויים ניווניים משמעותיים במפרק הירך (עמ' 61 לפרוטוקול מיום 16.3.21). אשר על כן, בגין ראש הנזק של הוצאות רפואיות לעבר ולעתיד אני פוסק לתובעת 2, על דרך האומדן, סכום גלובלי של 10,000 ₪ נכון להיום.

42. הוצאות בגין נסיעות וניידות

ב"כ התובעת 2 טען בסיכומיו, כי יש לפסוק לתובעת 2 פיצוי בגין הוצאות נסיעה לעבר ולעתיד בהיקף של 1,500 ₪ לחודש, זאת לנוכח פגיעותיה האורתופדיות. טענה זו לא נתמכת בראיות של ממש. בחוות הדעת של המומחית בתחום האורתופדיה אמנם נכתב כי התובעת 2 התלוננה בפניה על קושי בהליכה ארוכה (עמ' 2 לחוות הדעת). ואולם, בפרק המוקדש לממצאי בדיקתה של המומחית צוין כי התובעת 2 מתהלכת ללא צליעה. מבחינת טווחי התנועה מצאה המומחית בבדיקתה הבדל בין מפרק ירך ימין למפרק ירך שמאל, ברם כפי שהובא לעיל, המומחית הבהירה בעדותה בבית המשפט כי מגבלותיה של התובעת 2 בגין מצב הירך לא משמעותיות. ואכן, בפרק ה"סיכום ומסקנות" שבחוות הדעת לא ציינה המומחית כי התובעת 2 מוגבלת בהליכה. יחד עם זאת, כן צוין בחוות הדעת כי התובעת 2 סובלת "מרגישות בהנעת מפרק הירך... עם הגבלה קלה בתנועה". ניתן להניח כי לעובדה זו יכולה להיות השפעה קלה על הניידות, אשר תחייב לעיתים את התובעת 2 להיזקק לנסיעות במוניות. לנוכח פגיעותיה של התובעת 2 בתאונה והטיפולים להם היא נזקקה,

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 15-06-35389 פלוגית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 14-09-11200 פלוגים נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

ראוי לקבל את הטענה לפיה בתקופה שסמוכה לתאונה נגרמו לה הוצאות נסיעה לשם הגעה לטיפולם ובדיקות. אשר על כן, אני פוסק לתובעת 2 בראש הנזק של הוצאות נסיעה לעבר ולעתיד גם יחד פיצוי על דרך האומדן בסכום גלובלי של 20,000 ₪ נכון להיום.

43. נזק לא ממוני

על פי הדין, בהתאם לנכותה הרפואית של התובעת 2, העומדת על נכות בשיעור משוקלל של 34.59%, ובהינתן העובדה שהיא אושפזה למשך 63 יום (נתון שלא הוכח בסיכומי הנתבעת), אני פוסק לתובעת 2 בגין נזק לא ממוני פיצוי בסכום של 104,000 ₪ נכון להיום (במעוגל).

תביעת התובע 3

44. הנכות הרפואית

התובע 3, יליד 25.1.96, היה בן 17 ותשעה חודשים בעת התאונה. בתאונה נגרמו לתובע 3 חבלות בראש ובבטן, והוא פונה לבית החולים במסוק, כשהוא מחוסר הכרה. כתוצאה מהפגיעות נגרם לתובע 3 דימום חוץ מוחי וקרע קטן בטחול (ראו – מכתב סיכום מחלה שצורף לכתב התביעה). בעניינו של התובע 3 הוגשו חוות דעת בתחום הנירולוגיה - פרופ' קורן – לובצקי, ובתחום הפסיכיאטריה – פרופ' יואב כהן.

45. הנכות הנירולוגית – בחוות דעתה של המומחית בתחום הנירולוגיה, מיום 7.9.16, צוין כי

התובע התלונן בפניה על כך שהוא סובל מכאבי ראש ובחילות, אם כי כדבריו לנירולוגית: "סה"כ מתפקד טוב". התובע 3 התלונן גם על כאבי צוואר וחוסר ריכוז המקשה עליו ללמוד. לדבריו, אחרי התאונה הוא ניגש לבחינות הבגרות וקיבל ציונים "נמוכים יותר מהרגיל". בבדיקת התובע 3 לא מצאה המומחית ממצאים חריגים. בסיכום חוות דעתה כתבה המומחית כי: "אין עדות לפגיעה משמעותית אורגנית. תפקודי זיכרון, שפה, תפקוד ויזמוטורי ואקסזיקוטיבי נמצאו תקינים. יש עדות לבעיות קשב וריכוז בנוסף עדות לדיכאון". בהמשך לאמור קבעה המומחית, כי התובע 3 סובל מנכות נירולוגית צמיתה בשיעור של 5%. הצדדים לא חלוקים על שיעור הנכות שקבעה המומחית. ב"כ הנתבעת אמנם טען בסיכומיו כי הנכות נקבעה בגין הפרעת קשב וריכוז שאיננה קשורה בתאונה, ברם לטענה זו לא הונחה תשתית, בין אם בדרך של חקירת המומחית על חוות דעתה, בין אם בדרך אחרת. על כן הטענה נדחת.

נכותו של התובע 3 בתחום הנירולוגי עומדת, אם כן, על 5%.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 15-06-35389 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 14-09-11200 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

1

2 46. הנכות בתחום הנפשי – בחוות דעתו מיום 18.4.17 ציין המומחה, כי התובע 3 התלונן בפניו
3 על כאבי ראש, קשיי ריכוז, וקשיים נפשיים. לדברי התובע 3 הקשיים מהם הוא סובל הביאו
4 לירידה בהישגיו בבית הספר ולאחר מכן באוניברסיטה. בפרק הדיון של חוות דעתו כתב
5 המומחה, כי התובע 3 היה בריא בגופו ובנפשו עד לתאונה, בה הוא נפצע באורח בינוני.
6 המומחה קבע כי קיימים אצל התובע 3 סימפטומים המעידים על דיכאון הנובע מאבל
7 ממושך על מות האב והאחות, וכי מנגד לא מתקיימים סימפטומים המעידים על PTSD או
8 על הפרעה פסיכיאטרית אחרת. לדעת המומחה, לדיכאון ממנו סובל התובע 3 יש, יחד עם
9 הנכות הנוירולוגית, השפעה שלילית קלה עד בינונית על תפקודו הלימודי של התובע 3, וכן
10 קיימת פגיעה בינונית בתפקוד החברתי והבין אישי שלו. לנוכח האמור קבע המומחה, כי
11 התובע 3 סבל בעקבות התאונה מנכות זמנית של 20% למשך שנה מיום התאונה, וכי הוא
12 סובל מנכות צמיתה בשיעור של 10%. המומחה הדגיש כי במצבו של התובע אין משום
13 אובדן כושר עבודה מעבר למשתקף בנכותו הפסיכיאטרית. ב"כ הנתבעת טען בסיכומיו, כי
14 כיוון שמחווות דעתו של המומחה עולה שנכותו של התובע 3 נובעת מתגובתו למות אביו
15 ואחותו והיא איננה תוצאה של הפגיעה שנגרמה לו בתאונה, הרי שאין לפסוק לתובע 3
16 פיצוי כלשהו בגין נכות זו. טענה זו כבר נדחתה לעיל.

17

18 47. נכויותיו הרפואיות של התובע 3 עומדות, אפוא, על שיעור משוקלל של 14.5%.

19

20 48. הנכות התפקודית

21 המומחה בתחום הנפשי קבע במפורש בחוות דעתו, כי השפעתה התפקודית של הנכות
22 הנפשית זהה לשיעורה של הנכות הנפשית הרפואית. קביעה זו לא נסתרה ולפיכך אני מאמץ
23 אותה. הנכות בתחום הנוירולוגי נקבעה בגין הפרעת קשב וריכוז, אשר גם לה מטבע
24 הדברים יש השפעה תפקודית.

25

26 49. הפיצוי בגין הפסד שכר בעבר, גריעה מכושר ההשתכרות והפסדי פנסיה

27 התובע 3 היה בן קרוב לגיל 18 בעת התאונה. בזמן התאונה היה התובע תלמיד תיכון. לדברי
28 התובע 3 בחופש הגדול הוא עזר לאביו בעסק שטיפת המכוניות שהיה בבעלות האב,
29 ובתמורה אביו שילם לו במזומן (ס' 19 לתצהיר העדות הראשית; עמ' 76 לפרוטוקול הדיון
30 מיום 28.12.20 ש' 16-23). לדברי התובע 3 בעדותו בבית המשפט, לאחר שחלפו כשנתיים
31 מיום התאונה הוא ניסה להשתלב בעבודה חלקית בהיקף של פעם בשבוע בבתי מלון, אך
32 הוא לא הצליח להתמיד בכך (עמ' 77 ש' 4 ואילך). העיון באישור המוסד לביטוח לאומי

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 15-06-35389 פלוגית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 14-09-11200 פלונים נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

1 בנוגע לתקופות העיסוק והכנסותיו של התובע 3 (נ/8), מלמד כי בשנים 2014-2020 לא
2 התקבלו דיווחים על הכנסות משמעותיות של התובע 3. מהאישור עולה כי ההכנסה הגבוהה
3 ביותר עליה דווח היא סכום של 9,912 ₪, שהשתכר התובע 3 בכל שנת 2020 מעבודתו
4 בחברת אלדן מלונות ונופש בע"מ. במקביל לעבודתו החלקית, סיים התובע 3 בשנת 2018
5 לימודי משפטים באוניברסיטת אל קודס. בזמן מתן עדותו טרם החל התובע 3 בהתמחות
6 כיוון שעדיין לא מצא עו"ד להתמחות אצלו (עמ' 79 ש' 11-21).
7 בסיכומיו טען ב"כ התובעים, כי את הפסד השכר שנגרם לתובע 3 בעבר יש לחשב עבור
8 התקופה שמיום הגיעו של התובע 3 לגיל 22, לאחר סיום לימודי המשפטים, ועד ליום מתן
9 פסק הדין, זאת על בסיס השכר הממוצע במשק, ולפי נכות בשיעור של 15%. טענה זו איננה
10 משכנעת. מאז התאונה עבר זמן רב. במהלך הזמן שחלף למד התובע 3 באוניברסיטה, ואין
11 ראייה שתלמד על כך שבזמן הלימודים או אחריהם הוא עשה מאמץ של ממש להשתלב
12 בשוק העבודה. אישור המוסד לביטוח לאומי (נ/8), מלמד על כך שמשנת 2017 ועד לסוף
13 שנת 2020 עבד התובע 3 במצטבר 9 חודשים בלבד, לא ברציפות, אצל 6 מעסיקים שונים.
14 אין ראיות כי לאחר שנת 2020 ניסה התובע 3 להשתלב בעבודה כלשהי, ולו בהיקף חלקי.
15 בתצהירו של התובע 3 אין כל טענה לפיה הוא ניסה להשתלב בשוק העבודה לאחר התאונה.
16 בעדותו בבית המשפט טען התובע 3 כי הוא ניסה לעבוד, וכי הוא לא הצליח בכך בשל מצבו
17 הנפשי (עמ' 77 ש' 5). ואולם, טענה זו איננה מתיישבת עם נכותו הנפשית של התובע 3, אשר
18 עומדת על שיעור לא גבוה של 10%, והיא איננה עולה בקנה אחד עם קביעתו הנחרצת של
19 המומחה בתחום הנפשי לפיה אין למצבו הנפשי של התובע 3 השפעות תפקודיות מעבר
20 לשיעור הנכות שנקבע לו. במצב דברים זה, לא ניתן לתלות בתאונה את העובדה שהתובע 3
21 לא עבד מאז התאונה ועד היום. המסקנה המתבקשת היא שהתובע 3 בחר שלא להשתלב
22 בשוק העבודה. יתכן שכך בחר לנהוג התובע 3 בשל לימודיו האקדמיים ומאוחר יותר בשל
23 רצונו לעבור בהצלחה את הבחינה בדיני ישראל, שהיא תנאי לתחילת ההתמחות (עמ' 77
24 ש' 14-21), וכן בשל הזמן שהשקיע בשיפור השפה העברית שבפיו (ס' 21 לתצהיר העדות
25 הראשית). לנוכח תמונה עובדתית זו, לא אפסוק לתובע 3 סכום כלשהו בגין הפסד שכר
26 בעבר.

27
28 50. אשר לפיצוי בגין הפסד כושר השתכרות לעתיד – התובע 3 צעיר יחסית. עובר לתאונה
29 ולאחריה הוא טרם הספיק להשתלב בשוק העבודה. במצב דברים זה, ולנוכח השכלתו
30 האקדמית של התובע 3, נראה כי גם בעניינו, כמו בעניינה של התובעת 2, ראוי להעמיד את
31 בסיס השכר על השכר הממוצע במשק. אין לקבל את הטענות לפיהן בנסיבות העניין יש
32 להעמיד את בסיס השכר על סכום גבוה יותר – כטענת ב"כ התובע 3 – או על סכום נמוך
33 יותר – כטענת ב"כ הנתבעת. לטענות אלו גם לטענות אלו לא הונחה תשתית עובדתית

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

של ממש. אדגיש בהקשר זה, כי ציוניו של התובע 3 נמוכים משל התובעת 2 ועל כן בעניינו
חלה ביתר שאת קביעתי לפיה אין עילה לקביעת בסיס שכר העולה על השכר הממוצע
במשק.
אשר על כן, בגין הפסד כושר השתכרות אפסוק לתובע 3 סך של 389,000 ₪ נכון להיום.
סכום זה משקף (במעוגל), לאחר היוון מתאים עד גיל 67 (275.67), הפסד חודשי בשיעור של
14.5% מהשכר הממוצע במשק העומד על 9,721 ₪ (נטו).
כמו כן, אני פוסק לתובע 3 בגין הפסד פנסיה בשיעור של 12.5% מהסכום האמור, סך של
49,000 ₪ נכון להיום (מעוגל).

51. עזרת הזולת לעבר ולעתיד

ב"כ התובעים טען בסיכומיו כי בראש נזק זה ראוי לפסוק לתובע 3 סכום גלובלי של 60,000
₪, ואילו ב"כ הנבעת טען כי יש להעמיד את הפיצוי על סך של 3,000 ₪.
נכותו הצמיחה של התובע 3 איננה גבוהה. היא נמוכה מנכויותיהן של אמו ואחיותיו שנפגעו
גם הן בתאונה. פציעתו של התובע 3 בתאונה הוגדרה על ידי המומחה בתחום הנפשי
כבינונית בחומרתה. התובע 3 אושפז בבית החולים למשך 5 ימים. עיקר נכותו של התובע 3
הוא בתחום הנפשי. יש להביא בחשבון כי לפי חוות דעתו של המומחה בתחום הנפשי התובע
3 סבל מנכות נפשית זמנית בשיעור של 20% לשנה אחת. בתצהירו וגם בעדותו בבית
המשפט לא ציין התובע 3 כי קיבל עזרה יוצאת דופן מקרוביו או עזרה בשכר לאחר התאונה,
מלבד סיוע שקיבל מדודו (ס' 16 לתצהיר). במצב דברים זה אני פוסק לתובע בגין ראש הנזק
של עזרת הזולת לעבר ולעתיד גם יחד, על דרך האומדן, סכום גלובלי של 25,000 ₪ נכון
להיום.

52. הוצאות רפואיות לעבר ולעתיד

התובע לא הצביע באופן קונקרטי על הוצאות רפואיות מיוחדות שנגרמו לו עקב התאונה.
עם זאת, פציעתו של התובע בתאונה איננה פציעה של מה בכך, והיא הותירה בתובע 3 נכות
לצמיתות. במצב דברים זה ניתן להניח שנגרמו ועתידות להיגרם לתובע 3 בעתיד הוצאות
רפואיות מסוימות בהיקף לא גבוה. הטענה לפיה יש לפסוק לתובע 3 פיצוי בגין הוצאות על
טיפולם נפשיים בעתיד - נדחית, זאת לנוכח קביעת המומחה בתחום הנפשי לפיה טיפולים
כאלה יוכל לקבל התובע 3 במסגרת ציבורית ללא תשלום.
אשר על כן, בראש נזק זה של הוצאות רפואיות לעבר ולעתיד גם יחד, אני פוסק לתובע 3,
על דרך האומדן, סכום גלובלי העומד על סך של 7,000 ₪ נכון להיום.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

53. הוצאות נסיעה לעבר ולעתיד

לא הובאו ראיות של ממש לגבי הוצאות נסיעה קונקרטיות שנגרמו לתובע 3 בעבר. עם זאת ניתן להניח כי נגרמו לו הוצאות בסכום לא גבוה לצורך ביקורים אצל רופאים לאחר התאונה. התובע 3 לא נפגע פגיעות אורתופדיות בתאונה, והנכויות שנקבעו לו מעצם טיבן לא משפיעות על ניידותו. בשים לב לאמור אני פוסק לתובע 3, על דרך האומדן, בגין הוצאות נסיעה לעבר ולעתיד גם יחד, סך של 5,000 ₪ נכון להיום.

54. נזק לא ממוני

על פי הדין, בהתאם לנכותו הרפואית של התובע 3, העומדת על נכות בשיעור משוקלל של 14.5%, ובהינתן העובדה שהוא אושפז למשך 6 ימים (ראו – מכתב סיכום מחלה אשר צורף לכתב התביעה), אני פוסק לתובע 3 בגין נזק לא ממוני פיצוי בסכום של 35,000 ₪ נכון להיום (במעוגל).

תביעת התובעת 4

55. הנכות הרפואית

התובעת 4, ילידת 11.11.00, הייתה בת 13 בעת התאונה. בתאונה נגרמו לה שברים מרובים, בגולגולת, בפנים ובארובת העין, וכן היא סבלה מדימום תוך מוחי. בעניינה של התובעת 4 מונו מומחים בתחומים הבאים - נוירולוגיה, עיניים, א.א.ג., פסיכיאטריה, כירורגיה פלסטית ופה ולסת.

56. הנכות בתחום הנוירולוגי – התובעת 4 נבדקה על ידי פרופ' קורן – לובצקי. בחוות דעתה מיום 16.9.16 קבעה המומחית, כי בתאונה נחבלה התובעת 4 בפנים ובראש ונגרמו לה שברים בגולגולת ודימום סובדורלי. בבדיקת CT שנעשתה לתובעת 4 הודגמו, בין היתר, שברים באורביטות מימין ושבר בקשת הזיגומה, שברים באף, שבר בקיר החיצוני של עין ימין ושמאל, דימום מוחי, ופיתול של עצב הראייה הימני. לאחר אשפוז הייתה התובעת 4 במעקב במרפאת עיניים של בית חולים הדסה עין כרם, וכן בבית חולים אלי"ן. בבדיקת התובעת 4 לא מצאה המומחית ממצאים נוירולוגיים משמעותיים, מלבד חוסר ראייה בעין ימין. התובעת 4 התלוננה בפני המומחית על העדר חוש ריח, על כאבי ראש, על סחרחורות ועל קשיי ריכוז מאז התאונה. המומחית ציינה בחוות דעתה כי בהערכה נוירופסיכולוגית של התובעת 4 לא נמצאה עדות לבעיה קוגניטיבית ממקור אורגני, אך קיימת עדות לקשיים רגשיים רציניים על רקע אבל בלתי פתור (עמ' 3 לחוות הדעת). בסיכומה של חוות הדעת

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

1 קבעה המומחית כי התובעת 4 סובלת עקב התאונה מנכות בתחום הנורולוגי בשיעור של
2 5% "עבור התלונות של חוסר חוש ריח, כאבי ראש ו-DIZZINESS".
3
4 57. לאחר שהוגשה חוות דעתה של פרופ' קורן-לובצקי עלתה מטעם התובעת 4 טענה בדבר
5 מחלת אפילפסיה שהתפתחה אצלה בעקבות התאונה. אעמוד להלן על עיקרי הדברים.
6 לאחר שהוגשה חוות דעת המומחית, ולאחר שהוגשו תצהירי העדות הראשית הגישה
7 התובעת 4 "בקשה להוספת תיעוד רפואי עדכני לתיק המוצגים", במסגרתה היא טענה כי
8 ביום 22.9.19 היא אושפזה בבית חולים עקב התקף אפילפטי. לבקשה צורף סיכום מחלה
9 מבית חולים הדסה עין כרם, בו נכתב כי התובעת 4 התקבלה למיון בעקבות: **"אירוע מתוך**
10 **שינה, צעקה, היו התקפציות (כך במקור – הכוונה כנראה להתכווצויות – א.ר.) בשתי**
11 **ידיים וגלגול עיניים, נמשך 2 דקות. בהמשך בצהריים היו עוד שני אירועים...**" התובעת
12 שוחררה לביתה במצב נורולוגי יציב, עם אבחנה של "CONVULSIVE DISORDER", ועם
13 המלצה לטיפול תרופתי. בהמשך לכך הודיע ב"כ התובעים, כי בכוונתו לחקור את פרופ'
14 קורן – לובצקי. בהמשך הדרך הוגש תצהיר מעדכן של התובעת 4, בו היא טענה כי בעקבות
15 מספר מקרים של פרכוסים היא נבדקה על ידי מומחית לנורולוגיה – ד"ר אקשטיין –
16 ואובחנה כסובלת מאפילפסיה שמקורה בתאונה. לדברי התובעת 4 היא נוטלת בקביעות
17 תרופות, אך למרות זאת היו לה עוד מספר התקפים שבאו לידי ביטוי בכאבי ראש מאוד
18 חזקים וברעידות (ס' 4-7 לתצהיר המעדכן). לתצהיר המעדכן צירפה התובעת 4 מספר
19 מסמכים רפואיים.
20 בעדותה בבית המשפט העידה התובעת 4 כי: **"...מהשנה הראשונה (הכוונה לשנת**
21 **הלימודים הראשונה באוניברסיטה – א.ר.) התחילה לי מחלת אפילפסיה"** (עמ' 98
22 לפרוטוקול מיום 28.12.20 ש' 3). בהמשך לאמירה זו, לה התנגד ב"כ הנתבעת בטענה לשינוי
23 חזית ובטענה לפיה לא ניתן לטעון טענה זו כיוון שהיא לא נזכרה בחוות דעת המומחית,
24 הגיש ב"כ התובעים בקשה להתיר לו לשלוח למומחית את התיעוד הרפואי בנוגע לטענת
25 האפילפסיה, זאת לפני שתיחקר המומחית בבית המשפט. הנתבעת התנגדה לבקשה, וביום
26 17.2.21 קבעתי כי המסמכים יועברו למומחית טרם מתן עדותה בבית המשפט, על מנת
27 שהיא תוכל להתייחס אליהם במהלך חקירתה בבית המשפט. כן קבעתי בהחלטתי, כי גם
28 הנתבעת רשאית להמציא מסמכים למומחית, וכי לאחר שתעיד המומחית בבית המשפט
29 אחליט אם להורות לה לערוך חוות דעת משלימה בעניינה של התובעת 4, עם או בלי בדיקה
30 נוספת שלה. אחר הדברים האלה, ביקש ב"כ התובעים להגיש מסמכים רפואיים נוספים
31 בעניינה של התובעת 4 ולהעבירם לעיון המומחית, והדבר הותר לו.
32 ביום 2.11.21 העידה פרופ' קורן-לובצקי בבית המשפט. המומחית העידה כי מהמסמכים
33 שהוצגו לה, היא איננה יכולה לקבוע **"בוודאות שמדובר בהתקפים אפילפטיים.... הבנתי**

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

1 שהיא מטופלת על ידי כדורים במחשבה שיש לה אפילפסיה. לא הבנתי אם יש לה
2 התקפים, אם אין לא התקפים, לא הבנתי אם אהה... יש לה הפרעה ביוג'י שמתאימה
3 לאפילפסיה, לא ברור לי כל הדבר הזה. יש אפשרות של אפילפסיה זה מה שאני יכולה
4 להגיד. (עמ' 31 ש' 14-1). בהמשך עדותה הסבירה המומחית, כי כדי לגבש עמדה ברורה
5 יותר בשאלה האם התובעת 4 סובלת מאפילפסיה היא זקוקה לנתונים נוספים, כגון תיעוד
6 מצולם של הפרכוסים, ובדיקות נוספות (עמ' 32 ש' 23 ואילך), לרבות בדיקות עדכניות יותר
7 (עמ' 33 ש' 16-29). עם זאת, המומחית אישרה כי מהמסמכים הרפואיים שהוצגו לה עולה
8 שהתובעת 4 מטופלת כיום בין היתר בתרופות נגד אפילפסיה (עמ' 35 ש' 1-6). בתשובותיה
9 לשאלות ב"כ הנתבעת אישרה המומחית, כי במקרים רבים נעשית אבחנה שגויה של
10 אפילפסיה על בסיס התקפים שאינם אפילפטניים אלא פסיכוגניים, דהיינו התקפים על
11 בסיס רגשי שלא מתלוות אליהם הפרעה חשמלית במוח (עמ' 46 ש' 49 – עמ' 47 ש' 13).
12 המומחית הוסיפה והסבירה, כי התקפים שלדברי התובעת בסעיף 6 לתצהירה המשלים
13 באו לידי ביטוי ברעידות ובכאבי ראש חזקים, אינם נראים לה כהתקפים אפילפטניים (עמ'
14 47 ש' 37 עמ' 58 ש' 7).

15 בתום עדותה של המומחית נקבע, כי התובעים יהיו רשאים להגיש תוך זמן קצוב בקשה
16 לבדיקה נוספת של התובעת 4 על ידי המומחית (עמ' 56 ש' 2-5). ואולם, ביום 19.12.21
17 הודיעו התובעים כי הם מוותרים על הגשת בקשה לבדיקה נוספת של תובעת 4. חרף זאת,
18 בסיכומיו טען ב"כ התובעים כי על בית המשפט לקבוע על יסוד עדותה של המומחית בבית
19 המשפט, שחלה ברבות השנים החמרה במצבה של התובעת 4, אשר באה לידי ביטוי
20 בהתקפים שתוארו על ידה, בין אם מדובר בהתקפים אפילפטניים, בין אם מדובר בהתקפים
21 על רקע נפשי. לטענת ב"כ התובעים, על רקע זה יש לקבוע כי נכותה התפקודית של התובעת
22 4 עולה על נכותה הרפואית. בטענה זו אדון בפרק שיעסוק בקביעת נכותה התפקודית של
23 התובעת 4, אך אקדים את המאוחר ואציין כי הטענה איננה משכנעת.
24

25 58. הנכות בתחום העיניים – המומחה בתחום רפואת העיניים – ד"ר רוזנמן – קבע בחוות
26 דעתו שהוגשה לבית המשפט ביום 24.8.16, כי בתאונה נפגע עצב הראייה בעין ימין של
27 התובעת 4, ובהמשך לכך היא איבדה את הראייה בעין זו. בעין שמאל סובלת התובעת 4
28 עקב התאונה מצלקת מורמת במרכז הרשתית, הגורמת לבצקות ולירידה בראייה. פגיעה זו
29 מחייבת ותחייב גם בעתיד את התובעת 4 לקבל זריקות תוך עיניות לשם שימור הראייה
30 בעין זו. המומחה הוסיף והדגיש, כי: "אחוזי הנכות יינתנו בהתאם לראייה היום, אך יש
31 לדעת כי קיימת סכנה משמעותית לפגיעה חמורה יותר בראייה בעין השמאלית, ואז יגדלו
32 אחוזי הנכות הקשורים לתאונה". בכפוף לדברים אלו קבע המומחה כי נכון להיום לתובעת

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

4 נגרמה עקב התאונה נכות בשיעור של 40% בגין ליקויים בכושר הראייה. המומחה לא
נחקר על חוות דעתו.

ב"כ התובעים טען בסיכומיו (ס' 86-88 ו-93), כי בקביעת סכום הפיצויים על בית המשפט
לתת ביטוי, בדמות של הוספת 10% נכות לנכות הרפואית המשוקללת (70% במקום 60%),
לחשש שבעתיד התובעת 4 תאבד, חלילה, את ראייתה גם בעין שמאל. לעומת זאת, ב"כ
הנתבעת טען כי אין בחוות הדעת קביעה לפיה קיים סיכון שהתובעת 4 תאבד את ראייתה
כליל. לטענת ב"כ הנתבעת, כיוון שהתובעים לא שלחו שאלות הבהרה למומחה וכיוון שהוא
לא נחקר, אזי לא הונחה תשתית בנוגע לסיכויי התממשות ההחמרה האפשרית בעתיד
ולמשמעותה של ההחמרה, ועל כן יש לדחות את הטענה בדבר אפשרות של החמרה עתידית.
ב-ע"א 9721/07 איסכור שירותי גיליון בע"מ נ' חנניה גוזלן (12.9.10), דן בית המשפט
העליון בשאלה מהו שיעור הגריעה מכושר ההשתכרות אשר נגרם לאדם שאיבד את ראייתו
בעין אחת. ויודגש, באותו מקרה לא הוצגה חוות דעת לפיה יש סכנה להתדרדרות הראייה
בעין הבריאה. בית המשפט פסק כי אדם שאיבד את כושר הראייה יכול לעסוק כמעט בכל
העבודות בהן עובד אדם ששתי עיניו תקינות, וכי מסקירת הפסיקה הלא רבה בנושא עולה
כי: **"בתי המשפט העמידו את אובדן כושר ההשתכרות במקרה של פגיעה בעין אחת על
15% - 30%"** (פסקה 15 לפסק הדין). על כן קבע בית המשפט כי:

**"במקרה של אבדן עין אחת ראוי להעמיד את אבדן כושר ההשתכרות על
הנכות הרפואית שנקבעה בגין אבדן העין כשלעצמה, בשיעור של 30%,
למעט מקרים חריגים שבהם תיתכן סטיה למעלה או למטה. זאת, לא בשל
המגבלות בפועל בגין אבדן העין, אלא בשל החשש המלווה את מי שאיבד
את עינו האחת מפני פגיעה בעינו הבריאה".**
(פסקה 16 לפסק הדין; וראו גם – ע"א 354/12 פלונית נ' אליהו חברה
לביטוח בע"מ (18.7.12)).

בעניינה של התובעת 4 מצב הדברים שונה לחומרה, כיוון שהמומחה בתחום רפואת העיניים
הבהיר הבהר היטב שלהערכתו קיים סיכון משמעותי שמצב העין השמאלית יחמיר בעתיד.
בנסיבות אלה אני סבור, כי הוספה של 10% נכות על הנכות הרפואית המשוקללת, כפי
שטען ב"כ התובעת 4, ייתן ביטוי הולם לסיכון האמור ולהשלכותיו האפשריות על כושר
ההשתכרות של התובעת 4, שהיא צעירה בגילה, זאת למרות שאין לפניי נתון לגבי סיכויי
התממשות הסיכון ולגבי חומרתו הצפויה של הסיכון אם יתממש חלילה. ונזכיר, את שיעור
הנכות של התובעת 4 ביסס המומחה על תקנה 52(1)(3)(י) לתקנות הביטוח הלאומי, לפיה

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 15-06-35389 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 14-09-11200 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

שיעור הנכות נקבע לפי חדות הראייה, כאשר הנכות המרבית, במקרה של עיוורון בשתי העיניים, עומדת על 100%.

59. **הנכות בתחום הנפשי** – המומחה בתחום הנפשי – פרופ' יואב כהן – קבע כי עקב התאונה נגרמה לתובעת 4 נכות נפשית זמנית בשיעור של 25% למשך חצי שנה, ולאחר מכן נכות צמיתה בשיעור של 15%, זאת על רקע תסמינים של דכאון, הפרעת הסתגלות דיכאונית ו-PTSD. המומחה ציין כי תפקודה של התובעת 4 פגוע בעיקר מבחינה בין אישית. בעדותו ציין המומחה, כי מחצית מהנכות הנפשית יש לזקוף לחובת אבלה של התובעת 4 על מות אביה ואחותה בתאונה (עמ' 28 לפרוטוקול מיום 16.3.21 ש' 18-20). על בסיס קביעה זו טען ב"כ הנתבעים, כי לפי הלכת **אלסוחה** מחצית מהנכות איננה מזכה בפיצוי. טענה זו נדחתה לעיל.

60. **נכויות בתחומים נוספים** – על הנכויות הרפואיות שנקבעו בתחומים נוספים אין מחלוקת של ממש בין הצדדים. מדובר בנכות בתחום הפלסטי – ד"ר שטרנברג – בשיעור של 10% בשל צלקת ניתוחית במצח מימין, אשר עברה תהליך ריפוי בחלקו לא תקין; בנכות בתחום הפה ולסת – ד"ר אורית הרמתי – בשיעור של 5% בשל הפרעות קלות בלעיסה; ובנכות בתחום א.א.ג – ד"ר דויטש – בשיעור של 0% בגין אובדן של חוש הריח.

61. בהמשך לכל האמור לעיל אני קובע כי כלל נכויותיה הרפואיות של התובעת עומד על שיעור משוקלל של 56.4%, אך כפי שצוין לעיל, וכפי שיובהר גם להלן, ראוי לקבוע כי השפעתה הצפויה של הנכות הרפואית על כושר ההשתכרות של התובעת 4 תהיה גבוהה יותר.

62. הנכות התפקודית

התובעת בת 23, ובעת התאונה היא הייתה בת 13. ככלל הנכות הרפואית היא הכלי המרכזי לחילוף הנכות התפקודית בעניינם של קטינים, ולקביעת הפגיעה בכושר ההשתכרות שלהם (ע"א 7611/22 פלוני נ' פלונית, פסקה 6 (7.6.23); [ע"א 7548/13 שפורן נ' תורג'מן](#), פסקה 4 (27.1.14); [רע"א 4681/17 אבו זאיד נ' אלקאדי](#), פסקה 6 (31.7.17); [ע"א 2812/20 קרנית נ' פלונית](#), פסקה 16 (13.6.21)). עם זאת, אין מדובר בכלל "הרמטי" וייתכנו חריגים הנובעים מאופי הנכות ומאפייני הניזוק (ע"א 7611/22 פלוני הנ"ל). במקרה דנא, מהות הנכויות וטיבן מצדיק קביעה כי לנכויות בתחום הנזירולוגיה, בתחום הנפשי ובתחום העיניים יש משמעות תפקודית. שונים פני הדברים בכל הנוגע לנכויות בתחום הפלסטיקה ובתחום הפה והלסת. הנכות בתחום הפלסטיקה ניתנה בשל ריפוי לא מושלם של הצלקת הניתוחית במצח: "אשר בא לידי ביטוי בתופעות היפופיגמנטריות קלות ופגם קל בקונטור באיזור

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

מדיאלי של הגבה הימנית". מדובר בתופעות קלות שלדברי המומחה בחוות דעתו ייתכן שניתן לשפר את חלקן על ידי טיפול שעלותו 2,000 דולר. לא נראה אפוא, כי לנכות בתחום הפלסטי יש משמעות תפקודית של ממש. בתצהירה של התובעת 4 נטען כי התובעת סובלת מחוסר תחושה וגרד באזור הצלקת (ס' 22 לתצהיר). תלונות אלו לא נתמכות בחוות דעת המומחה, ועל כן אין בידי לקבלן. אשר לנכות בתחום הפה והלסת, מדובר בנכות נמוכה בשיעור של 5%, שניתנה בגין הפרעה קלה בלעיסה. לנוכח מהות הנכות ושיעורה, ובהעדר טענה למגבלה תפקודית של ממש בעקבות נכות זו, למעט קושי מסוים בפתיחה מלאה של הפה וכאבים בעת פיהוק ולעיסת מזון קשה (ס' 19 לתצהיר), סבורני כי לנכות זו אין משמעות תפקודית של ממש.

63. הפסד שכר בעבר

התובעת 4 נפגעה בתאונה בהיותה בת 13 ולאחר מכן היא המשיכה בלימודיה עד הגיעה לגיל 18. לאחר מכן החלה התובעת 4 ללמוד ספרות אנגלית ותרגום באוניברסיטת ביר זית (ס' 2 לתצהיר המשלים של תובעת 4, וכן עמ' 92 לפרוטוקול מיום 28.12.20 ש' 14-15). לדברי התובעת 4 בעדותה בבית המשפט, מאז התאונה היא לא עבדה, שכן לדבריה: **"קודם כל שאני אוכל לעמוד וללכת ואחר כך אני אמצא עבודה"** (עמ' 105 ש' 19-20). יוצא אפוא, כי מאז התאונה ועד היום התובעת 4 למדה בבית הספר ולאחר מכן באוניברסיטה. במצב דברים זה נראה כי בלי קשר לתאונה התובעת 4 לא הייתה צפויה לעבוד כלל עד הגיעה לגיל 18. לאחר גיל 18 החלה התובעת 4 ללמוד באוניברסיטה, ולכאורה היא יכלה לעבוד בתקופה זו, לפחות במשרה חלקית. ואולם, אין בפי התובעת 4 טענה כי היא ניסתה במקביל ללימודיה לעבוד בעבודה חלקית ההולמת את מצבה הרפואי ומגבלותיה. במצב דברים זה יש לדחות את טענת ב"כ התובעת 4 לפיה יש לפסוק לה בגין הפסדי שכר בעבר סכום העולה כדי הפסד של 70% מהשכר הממוצע במשק למשך התקופה מיום שמלאו לה 18 שנים. עם זאת, אין לשלול לגמרי את האפשרות שאלמלא התאונה הייתה התובעת 4 עובדת במשרה חלקית בעבודה סטודנטאלית במקביל ללימודיה באוניברסיטה. לפיכך בגין הפסד שכר בעבר, לרבות הפסד הפנסיה הכרוך בו, אפסוק לתובעת 4, על דרך האומדן, פיצוי גלובלי מתון בסכום של 15,000 ₪ נכון להיום.

64. פיצוי בגין גריעה מכוסר ההשתכרות והפסד פנסיה

כאמור בעניין פלוני לעיל, בעניינם של קטינים בהיעדר ראייה לסתור יש לגזור את שיעור הפסד כושר ההשתכרות משיעור הנכות התפקודית, אשר נגזרת משיעור הנכות הרפואית. במקרה דנא עומדת הנכות הרפואית על 56.4%, אלא שסבורני כי לנכויות בתחום הכירורגיה הפלסטית ובתחום הפה והלסת אין השפעה של ממש על כושר ההשתכרות של

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

1 התובעת 4. עם זאת, כפי שציינתי לעיל, בקביעת היקף הגריעה מכושר ההשתכרות של
2 התובעת 4 יש להביא בחשבון את סיכויי ההחמרה הממשיים במצבה של עין שמאל. אשר
3 על כן, בסיכומם של דברים אני קובע כי שיעור הגריעה מכושר ההשתכרות של התובעת 4
4 עומד על 60%.

5 בהיות התובעת 4 קטינה בעת התאונה, ובשים לב לכך שהיא לא השתלבה עד כה בשוק
6 העבודה, חישוב הפיצוי ייעשה לפי השכר הממוצע במשק (ע"א 10064/02 **מגדל חברה**
7 **לביטוח נ' רים אבו חנא** פ"ד ס (3) 13 (2006)). טענות ב"כ התובעת לפיהן ראוי לקבוע כי
8 בסיס השכר יעמוד על כפל השכר הממוצע, לא נתמכו בתשתית של ממש. העובדה
9 שהתובעת 4 סיימה את לימודיה בבית הספר, ולאחר מכן, עד היום, היא התמידה בלימודיה
10 באוניברסיטה, כל זאת למרות מגבלותיה המשמעותיות, ראויה לכל שבח, ברם אין בה כדי
11 ללמד על כך שאלמלא התאונה בתום לימודיה הייתה התובעת 4 צפויה להשתכר סכומים
12 העולים על השכר הממוצע במשק.

13 אשר על כן, בגין הגריעה מכושר ההשתכרות אני פוסק לתובעת 4 סכום של 1,708,800 ₪,
14 המשקף (במעוגל), בהיוון מתאים עד גיל 67 (292.96), הפסד חודשי של 60% מבסיס שכר
15 העומד על סך של 9,721 ₪ (נטו). כמו כן אני פוסק לתובעת 4 סך של 213,600 ₪ (במעוגל),
16 בגין הפסדי פנסיה בשיעור של 12.5% מסכום הפסד כושר ההשתכרות.

65. עזרת הזולת לעבר ולעתיד

19 אשר לפיצוי בגין עזרת הזולת בעבר - התובעת 4 הייתה מאושפזת במשך 23 יום, ועל פי
20 חוות דעתו של המומחה בתחום הנפשי היא סבלה מנכות זמנית של 25% למשך חצי שנה,
21 זאת מעבר לנכויותיה בתחומים האחרים. לאחר התאונה הפסידה התובעת סמסטר שלם
22 של לימודים בבית הספר, ובתקופה זו סייעו לה אמה ואחותה בהשלמת חומר הלימודים
23 שהחסירה (ס' 13-14 לתצהירה של תובעת 4). לא הובאו ראיות לעזרה בשכר שקבלה
24 התובעת 4. לאור האמור אפסוק לתובעת 4 בגין התקופה של חצי השנה הראשונה מיום
25 התאונה סך של 10,000 ₪ נכון להיום, בצירוף ריבית ממחצית התקופה. סכום זה משקף
26 8 שעות עזרה בשבוע.

27 בגין התקופה שמתום חצי שנה מיום התאונה ועד שהתובעת 4 החלה ללמוד באוניברסיטה
28 אני פוסק לה סכום של 66,000 ₪ נכון להיום, בצירוף ריבית ממחצית התקופה. סכום זה
29 משקף 6 שעות עזרה בשבוע.
30 בגין התקופה הנוותרת, מתום 5 שנים מיום התאונה ועד למועד פסק הדין, אני פוסק
31 לתובעת 4 סכום של 52,000 ₪ נכון להיום, בתוספת ריבית ממחצית התקופה. סכום זה
32 משקף 4 שעות עזרה בשבוע.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 15-06-35389 פלוגית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 14-09-11200 פלוגים נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

66. אשר לעזרת הזולת בעתיד - נכויותיה הקבועות של התובעת 4 משמעותיות. הסיכון להחמרה במצב העין השמאלית יש בו כדי להשפיע על הערכת היקף העזרה לו תזדקק התובעת 4 בעתיד. יש להביא בחשבון כי התובעת 4 צעירה בגילה, ועל כן גם אם בהווה היא מתמודדת בהצלחה עם נכויותיה ללא קבלת עזרה משמעותית, הרי שניתן לצפות כי עם התבגרותה היא תזדקק יותר ויותר לעזרת הזולת, במיוחד אם וככל שמצב הראייה בעין שמאל יתדרדר, כפי שצופה המומחה בתחום רפואת העיניים. לפיכך ראוי לפסוק לעתיד סכום משמעותי, שיביא בחשבון את האפשרות שבשנים הקרובות תזקק התובעת 4 לעזרה בהיקף דומה להיקף הנוכחי, ושיביא בחשבון אף את האפשרות שבעתיד תזדקק התובעת 4 לעזרה בהיקף גדול יותר. אשר על כן, בגין עזרת הזולת בעתיד אני פוסק לתובעת 4 פיצוי בסכום של 398,000 ₪ נכון להיום. סכום זה משקף, בהיוון מתאים (327.49), לפי תוחלת החיים הצפויה לתובעת 4 (56.9 שנים), 6 שעות עזרה בשבוע.

67. הוצאות רפואיות לעבר ולעתיד
על פי חוות דעתו של המומחה בתחום רפואת העיניים, התובעת 4 קבלה ומקבלת באופן קבוע זריקות לטיפול בעינה השמאלית, על מנת לשמר את הראייה בעין זו. אין ראייה לכך שטיפול זה איננו ממומן על ידי קופת חולים, ברם גם אם כך הדבר, הטיפול כרוך בהוצאות מסוימות. התובעת 4 צירפה לתצהירה קבלות המעידות על תשלומים שונים שהיא שלמה כהשתתפות בעלות ביקוריה במרפאות חוץ שונות, ועל תשלומים שהיא שלמה עבור ייעוץ רפואי שקבלה ועבור משקפיים. (נספח ט' לתצהירי התובעים). כמו כן, בהתאם לחוות דעת המומחה בתחום הכירורגיה הפלסטית, ראוי להביא בחשבון את האפשרות שהתובעת 4 תבחר לבצע את הטיפול לשיפור מראה הצלקת, אשר עלותו 2,000 דולר. לאור האמור אני פוסק לתובעת 4 בגין הוצאות רפואיות לעבר ולעתיד גם יחד, פיצוי בסכום גלובאלי של 35,000 ₪ נכון להיום.

68. הוצאות נסיעה
לתובעת 4 אין רישיון נהיגה. מצב ראייתה של התובעת 4 איננו שפיר, ועל כך תעיד הנכות המשמעותית שנקבעה לה בגין מצב ראייתה. לכך יש להוסיף את הערכת המומחה לפיה יש אפשרות משמעותית להחמרה עתידית במצב עין שמאל של התובעת 4. לתצהירי התובעים צורפו מסמכים המעידים על ביקורים רבים יחסית של התובעת 4 בבתי חולים לצורך הטיפולים השונים להם היא נזקקה עקב התאונה. ביקורים אלו היו כרוכים מן הסתם בהוצאות נסיעה. ויודגש, הוצאות הנסיעה לא הובאו בחשבון לעיל לעת פסיקת סכום הפיצוי בגין ההוצאות רפואיות. לנוכח כל האמור אני מקבל את הטענה לפיה לגבי העתיד

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

יש לפסוק לתובעת 4 סכום אשר יבטא את הוצאות הנסיעה העודפות שצפויות לה עקב מצב
הראייה הנוכחי, ואשר יביא בחשבון את הסיכון המשמעותי לכך שהוצאות הנסיעה יתעצמו
אם וככל שמצב ראייתה של התובעת 4 יחמיר בעתיד. אשר על כן, אני פוסק לתובעת 4 בגין
הוצאות נסיעה בעבר פיצוי בסכום של 6,000 ₪ נכון להיום, ובגין הוצאות הנסיעה בעתיד
סכום של 165,000 ₪ המשקף בקירוב הוצאה חודשית ממוצעת של 500 ₪ לחודש בהיוון
מתאים (327.49) עד תום תוחלת החיים הצפויה לתובעת 4.

69. נזק לא ממוני

על פי הדין, בהתאם לנכותה הרפואית של התובעת 4, העומדת על נכות בשיעור משוקלל
של 65.48%, ובהינתן העובדה שהיא אושפזה למשך 23 ימים (ראו – מכתב סיכום מחלה
אשר צורף לכתב התביעה), אני פוסק לתובעת 4 בגין נזק לא ממוני פיצוי בסכום של
154,000 ₪ ש"ח נכון להיום (במעוגל).

70. ניכוי קצבת מל"ל

ב"כ הנתבעת טען בסיכומיו כי יש לבצע ניכוי רעיוני או להקפיא את סכום קצבאות הנכות
הכללית והשר"מ להן זכאית התובעת 4 מהמוסד לביטוח לאומי. הנתבעת הגישה חוות דעת
אקטוארית מיום 30.1.24 לפיה סכום קצבת הנכות הכללית לעבר ולעתיד נע בין 667,792
₪ לבין 1,166,589 ₪ ש"ח, בהתאם לדרגת אי הכושר שתיקבע לתובעת 4, וכי סכום קצבת
השר"מ עומד על כ – 488,999 ₪, זאת בהנחה שהתובעת 4 תהיה זכאית לקבל קצבה בשיעור
של 50%. כפי שיוסבר להלן, דינה של הטענה בדבר ניכוי רעיוני להידחות, ואילו דינה של
הטענה בדבר הקפאה להתקבל רק בנוגע לקצבת הנכות הכללית.

71. אין חולק על כך שהתובעת 4 הגישה תביעה לקבלת קצבת נכות כללית, אלא שתביעתה
נדחתה בנימוק לפיו על פי בדיקת המוסד לביטוח לאומי התובעת 4 לא איבדה לפחות 50%
מכושרה להשתכר (ראו – הודעת התובעים מיום 27.3.22). ב"כ הנתבעת טען בסיכומיו כי
לנוכח חוות הדעת שהוגשו בהליך שלפניי, וככל שבית המשפט יקבע כי התובעת איבדה
יותר מ-50% מכושר ההשתכרות שלה, כפי שאכן נקבע לעיל, הרי שפתוחה בפני התובעת 4
האפשרות לפנות בתביעה נוספת לביטוח הלאומי בדרישה שתשולם לה קצבת נכות כללית.
בטענות ב"כ הנתבעת לעניין הקפאת קצבת הנכות הכללית יש ממש. הכלל לעניין ניכוי
רעיוני של קצבאות מל"ל הוא: "שעל הנפגע לפעול באופן סביר ובתום לב, אך הוא אינו
נדרש להתדיין עם המל"ל" (ע"א 3901/15 נחום בסה אביב תעשיות מתכת נ' ח'אלד
בשאראת, בפסקה 5 (1.2.16)). דהיינו:

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלונים נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

1
2 "על הנפגע לפנות למל"ל לקבלת הגמלאות המגיעות לו, שאם לא כן, יעריך
3 בית המשפט את גובה הגמלאות להן היה זכאי אילו פנה למל"ל, וינכה
4 סכום זה מהפיצויים (ניכוי רעיוני).
5 הנטל על הנפגע אינו מוחלט, וככל שהנפגע פעל בתום לב ובסבירות למימוש
6 זכויותיו במל"ל, אין דורשים ממנו להמשיך להתדיין עם המל"ל, לא
7 בהגשת ערר לועדה הרפואית העליונה ולא בתביעה לבית הדין לעבודה.
8 ודוק: יש להבחין בין המשך התדיינות בערכאות עם המל"ל לבין אקט
9 מינהלי המתבקש מהנפגע נוכח החובה למצות את זכויותיו במסגרת
10 המל"ל".
11 (שם, בפסקה 8 לפסק הדין).

12
13 וכן הדגיש בית המשפט כי :

14
15 "מיצוי הזכויות במל"ל צריך להיעשות על ידי הנפגע בכנות, בסבירות
16 ובתום לב, ואלו כוללים פניה בתביעה להחמרה.... זאת, מקום בו קיימת
17 עילה לתביעה להחמרה, למשל, כאשר מומחה בית המשפט בתביעה
18 הנזיקית העריך את הנכות בשיעור גבוה משמעותית מהנכות שנקבעה
19 במל"ל.... על הנפגע להעלות את העובדות והטענות ולהציג את המסמכים
20 הרלוונטיים כדי לשכנע את המל"ל לקבל את התביעה, כגון, הצגת חוות
21 דעתו של מומחה בית המשפט בתביעה הנזיקית...."
22 (שם, שם).

23
24 דברים אלו שנפסקו לעניין ניכוי רעיוני יפים באופן כללי גם לעניין הקפאת קצבה.

25
26 72. במקרה דנא תביעתה של התובעת 4 לקצבת נכות כללית נדחתה, אולם על פי הוראת סעיף
27 214(א) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה – 1995, זכאית התובעת 4 לדרוש כי
28 ייבדקו מחדש דרגת אי הכושר ואף שיעור הנכות שנקבעו לה. אין בפי התובעת 4 טענה לפיה
29 היא הגישה בקשה כאמור, או שיש מניעה שתגיש בקשה כאמור (ראו לעניין זה - תקנות
30 הביטוח הלאומי (ביטוח נכות) (בדיקה מחדש ותביעה חדשה), תשס"א-2000). אשר על כן,
31 סבורני כי ראוי להקפיא מתוך סכום הפיצויים שייפסק לתובעת 4 סכום של 550,000 ₪,
32 זאת עד שתתקבל הכרעת המוסד לביטוח לאומי בבקשה שתגיש התובעת 4 לבדיקה מחדש
33 של דרגת אי הכושר שנקבעה לה.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 15-06-35389 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 14-09-11200 פלונים נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

1
2 73. שונים פני הדברים בכל הנוגע להקפאה או לניכוי של קצבת השר"ם, זאת כיוון שעל פי
3 העובדות שהוכחו לפניי אין יסוד לסבור כי התובעת 4 זכאית לקבל קצבה כזו (ראו - תקנות
4 הביטוח הלאומי (ביטוח נכות) (מתן שירותים מיוחדים), תשל"ט-1978), באשר היא איננה
5 "נכה התלוי בעזרת הזולת בביצוע פעולות יומיום ברוב שעות היממה עקב נכותו" (תקנה
6 2(א) לתקנות האמורות).

7

8

תביעות יורשי העיזבון והתלויים

9

10 74. המחלוקת העיקרית בין הצדדים בכל הנוגע לתביעת יורשי העיזבון ולתביעת התלויים
11 נוגעת לשאלת היקף הכנסותיו של המנוח עובר למותו. המחלוקת נובעת מהעובדה שהמנוח
12 לא דיווח על הכנסותיו כעצמאי מעסק שהיה בבעלותו. לפיכך, להלן אדון תחילה בסוגית
13 בסיס השכר לפיו יחושבו הפיצויים, ולאחר מכן אדון בקביעת הפיצויים בכל אחת
14 מהתביעות. יצוין כי אין חפיפה מלאה בין זהות היורשים לזהות התלויים, זאת כיוון שאמו
15 של המנוח נכללת ביורשי עזבונו והיא לא נכללת בתביעת התלויים.

16

17

75. בסיס השכר

18 על פי האמור בתצהירה של התובעת 1, המנוח היה בעל רישיון לנהיגה במשאית ובעל
19 הסמכה כחשמלאי רכב, וכן הוא סיים בהצלחה קורס הפעלת מחשב דיאגנוסטיקה לרכב
20 (ס' 10 לתצהיר). עובר לתאונה עבד המנוח בשתי עבודות – האחת כעצמאי בעסק לשטיפת
21 כלי רכב ולחשמלאות רכב שהיה בבעלותו בשכונת אל ראם, והשנייה כשכיר בעסק של
22 שיווק תרופות ומוצרים נלווים – "בית חנינה הפצה ושיווק בע"מ" – שהיה בבעלות גיסו,
23 העד פואד חטיב (ס' 6 לתצהיר). המנוח לא דיווח לרשויות המס על ההכנסות מעסקו.
24 לטענת התובעת 1, על פי מה שסיפר לה המנוח ההכנסות מהעסק עמדו על סכום של 10,000
25 ₪ לחודש (ס' 9 לתצהיר). לגבי שכרו של המנוח מעבודתו בעסק של גיסו הוגשו במצורף
26 לתצהירו של הגיס – פואד חטיב – טפסי 106 ותלושי שכר, לפיהם המנוח השתכר בשנת
27 2012 סך של כ- 63,000 ₪ נטו, וכי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2013, עד לתאונה,
28 השתכר המנוח סך של כ- 53,000 ₪ נטו (ראו – טופס 106 לשנת 2013). סכומים אלו תואמים
29 את הנתונים שדווחו למוסד לביטוח לאומי (ראו – 8/נ). בנוסף לכך, הוגשו תצהירים נוספים
30 לגבי הפעילות בעסקו של המנוח – תצהיר של בדראן רפא, אשר לדבריו תמורת סך של 2,000
31 ₪ לחודש השכיר למנוח את המקום בו פעל עסקו; תצהיר של מוחמד צודקי, שלדבריו עבד
32 כשכיר בעסקו של המנוח וקיבל מהמנוח שכר של 50-70 ₪ ליום; ותצהיר של ווהיב סידאוי,

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 15-06-35389 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 14-09-11200 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

- 1 שלדבריו היה חבר של המנוח וראה כאשר ביקר בעסק כי המנוח העסיק 2-4 עובדים.
2 ולבסוף, התובעים הגישו חוות דעת מומחה של הכלכלן משה קצין, במסגרתה הוא אמד את
3 הכנסותיו של המנוח על פי ניתוח ואומדן של ההוצאות המשפחתיות של משפחת המנוח
4 והתובעת 1 עובר לתאונה, ועל פי נתונים שדלה מחשבון הבנק של המנוח. על פי חוות דעתו
5 של קצין הכנסתו של המנוח, מעסקו ומשכרו אצל גיסו, עמדה עובר לתאונה על סך של כ-
6 14,000 ₪ בחודש. מר קצין הוסיף וקבע כי המנוח יכול היה לעבוד כנהג משאית שכיר
7 ולהשתכר סך של כ- 12,800 ₪ לחודש. סכומים אלו הם סכומי נטו.
8
- 9 76. נקודת המוצא לגבי פסיקת פיצוי בגין הכנסות לא מדווחות היא שיש לפסוק לניזוק פיצוי
10 אשר יש בו כדי השיב את מצבו לקדמותו, ועל כן אין להעניש את הניזוק, ובוודאי שלא את
11 התלויים בו, בגין מחדלו לדווח על הכנסותיו. יש לפסוק אפוא את הפיצוי לפי הכנסתו
12 האמתית של הניזוק (ע"א 8991/21 פלונית נ' קרנית (19.9.22)). ב-ע"א 4816/20 לסקוב נ'
13 פלונית (10.2.21), קבע בית המשפט מספר כללי אצבע לעניין פסיקת פיצויים במקרים בהם
14 הניזוק לא דיווח על הכנסותיו – על הניזוק מוטל נטל מוגבר להוכחת היקף ההכנסות הלא
15 מדווחות; לצורך פסיקת הפיצוי אין להשתמש בנקודות מוצא כגון השכר הממוצע במשק;
16 גם משהוכחה הכנסה לא מדווחת יש להפחיתה ולו במעט לנוכח הסיכוי-סיכון שהדיווח
17 הכוזב יתגלה על ידי רשויות המס, וכן משיקולים הקשורים במדיניות משפטית ותקנת
18 הציבור; יש להתייחס בחומרה רבה יותר למצג פוזיטיבי של אי השתכרות; יש להתייחס
19 בחומרה רבה יותר לאי דיווח של עצמאי; יש להתייחס בחומרה רבה יותר לניזוק החי
20 מאשר לתביעת אלמנה ותלויים. בעניין פלונית הנ"ל חידד בית המשפט את הכלל האמור,
21 לפיו יש לבצע הפחתה משיעור ההכנסה שהוכח, וקבע כי לנוכח: "... "עשר מיתות בית
22 דין", שהיה המנוח לוקה בהן אם עיסוקו ב"שחור" היה נחשף בפני רשויות המס... אזי
23 הסכומים שהיו נותרים בכיסו של המנוח, אם בכלל, היו מן הסתם זעומים למדי" (עניין
24 פלונית בפסקה 11 לפסק הדין). אפנה ליישם עקרונות אלו על המקרה שלפניי.
25
- 26 77. הנטל להוכיח שבבעלות המנוח היה עסק ואת היקף ההכנסות שהצמיח העסק, מוטל על
27 התובעים. לצורך הרמת הנטל הגישו התובעים תצהירים וחוות דעת, אלא שמאלו קשה
28 לדלות נתונים אובייקטיביים לגבי העסק וההכנסות שצמחו ממנו. התובעת 1 טענה
29 בתצהירה כי ההכנסות מהעסק עמדו בממוצע על לפחות 10,000 ₪ לחודש, ברם היא לא
30 הביאה כל ראיה להוכחת טענה זו. התובעת 1 לא עבדה בעסק ולא הכירה אותו מקרוב,
31 כך שהיא גם לא יכולה להעיד מידיעה אישית על התנהלות העסק. התובעת 1 הצהירה על
32 היקף ההוצאות המשפחתיות עובר לתאונה, כאינדיקציה לרמת ההכנסות שהיו למשפחה,
33 אלא שגם בעניין זה לא הובאו אסמכתאות כלשהן. כך, למשל, התובעת 1 טענה כי לפני

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

1 התאונה ולאחריה שכרה המשפחה בית בסכומים של 450 עד 1,000 דולר לחודש, אולם היא
2 לא הציגה הסכם שכירות או קבלות לתמיכה בטענה זו. הוא הדין בנוגע לטענותיה של
3 התובעת 1 בדבר הוצאות שנהגה המשפחה להוציא לפני התאונה בגין ארנונה, מים וביוב,
4 חשמל, תקשורת, והוצאות מחייה (סעיפים 11-14 לתצהיר). גם לגבי הוצאות אלו לא הוצגה
5 כל אסמכתא, למרות שלפחות לגבי חלקן ניתן היה לצפות שתוצג אסמכתא אובייקטיבית.
6 בעדותה בבית המשפט אישרה התובעת 1 כי כל הידוע לה על העסק של המנוח מבוסס על
7 דברים שהוא סיפר לה (עמ' 20 לפרוטוקול מיום 28.12.20 ש' 7-8).

8
9 78. התצהירים הנוספים שהוגשו על ידי התובעים לעניין עסקו של המנוח לא הוסיפו נתונים
10 אובייקטיביים משמעותיים לגבי היקף הכנסותיו מהעסק, אם כי יש בהם כדי להוכיח
11 שלמנוח אכן היה עסק וכי העסק היה פעיל.

12 כך, בתצהירו של הגיס פואד חטיב כל שנכתב לגבי עסקו של המנוח הוא שהיה בבעלות
13 המנוח עסק, שבמסגרתו עסק המנוח בשטיפת רכבים ובמתן שירותים בתחום חשמלאות
14 הרכב, סיכה, טיפולים שוטפים ומכירת אביזרי רכב (ס' 8 לתצהיר). פואד חטיב ציין
15 בתצהירו, כי לאחר התאונה טיפל אחיה של התובעת 1 במכירת הציוד ששימש את העסק.
16 ואולם, האח לא הובא לעדות ולא הובאו כל נתונים בדבר מהות ופרטי הציוד שנמכר,
17 והתמורה שהתקבלה מהמכירה.

18 בתצהירו של בדראן רפא נכתב כי הוא השכיר למנוח את השטח בו פעל העסק תמורת 2,000
19 ₪ לחודש, כי העסק פעל כל ימות השבוע מבוקר עד ערב, וכי הועסקו בו 2-4 פועלים. בדראן
20 ציין בתצהירו כי הוא סייע במכירת הציוד של העסק, וכי לאחר מות המנוח הוא השכיר
21 את השטח לשוכר חדש שמפעיל בו עד היום עסק לשטיפת כלי רכב. בדראן לא הביא נתונים
22 לגבי הציוד שנמכר והתמורה שהתקבלה עבורו. כמו כן, לא הובא לעדות השוכר החדש
23 שיכול היה, אולי, לשפוך מעט אור על ההכנסות שמצמיח העסק תחת ניהולו.

24 בתצהירו של מוחמד צודקי נכתב כי הלה עבד בעסקו של המנוח כשכיר במשך כשנה וחצי
25 לפני התאונה. מהתצהיר עולה כי צודקי היה פועל פשוט שעסק בשטיפת המכוניות וקיבל
26 בעבור כך 50-70 שקל ליום. מטבע הדברים צודקי לא ידע להצהיר דבר לגבי הכנסות העסק,
27 אך הוא אישר שמדובר בעסק שפעל כל ימות השבוע מבוקר עד ערב, וכי היה בעסק ציוד
28 לשטיפת רכבים ולטיפול בהם.

29 בתצהירו של ווהיב סידאוי נכתב כי הוא היה חברו של המנוח מילדות, וכי פעמים רבות
30 בערבים הוא נהג לשבת עם המנוח בעסקו. גם בדברים אלו אין כדי לשפוך אור על ההכנסות
31 שהצמיח העסק.

32 התמונה העובדתית שעולה מעדויות העדים האמורים לא השתנתה מהותית לאחר שהם
33 נחקרו בבית המשפט. פואד חטיב העיד כי המנוח עבד אצלו פעמיים-שלוש בשבוע לפי

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 15-06-35389 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 14-09-11200 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

הצורך בשעות גמישות (עמ' 61 לפרוטוקול מיום 29.12.20 ש' 13 ואילך), וכי את משכורתו קיבל ממנו המנוח בשיק שאותו הוא פרע למזומן (עמ' 68 ש' 5-18). מוחמד צודקי העיד כי עיקר העבודה בעסקו של המנוח הייתה בתחום שטיפת הרכבים (עמ' 81 ש' 14-16). צודקי גם העיד כי המנוח לא נכח כל הזמן בעסק (עמ' 81-82). סידאוי העיד כי לעיתים כשהוא היה מגיע לעסקו של המנוח הוא לא מצא אותו שם (עמ' 85 ש' 5-6). בדראן רפא התייצב אף הוא לעדות ולא חידש דבר בעדותו.

העולה מהמקובץ הוא, שניתן לקבוע על יסוד עדותם של התובעת 1 והעדים האמורים כי המנוח היה אכן בעלים של עסק פעיל לשטיפה וטיפול בכלי רכב, זאת במשך כשנה וחצי לפחות לפני מותו בתאונה, וכי הוא לא נכח אישית בעסק בכל שעות הפעילות שלו. אין בתצהירי העדים או בעדותם כדי לשפוך אור על היקף ההכנסות שהניב העסק.

79. התובעים הגישו חוות דעת של הכלכלן משה קצין במטרה להוכיח באמצעותה את היקף הכנסותיו של המנוח מעסקו. המסמכים עליהם ביסס קצין את חוות דעתו הם תצהיריהם של התובעת 1, ושל פואד חטיב, מוחמד צודקי, ובדראן רפא; תלושי שכר וטפסי 106 שהנפיק פואד חטיב למנוח; רישיונות רכב המעידים כי בבעלות המנוח והתובעת 1 היו שני כלי רכב; ודפי חשבונות בנק שהיו למנוח בבנק הערבי. בחוות דעתו אמד קצין את מצבו הכלכלי של המנוח בהתבסס **"על שתי גישות עיקריות: האחת, מנקודת מבט ההוצאות הממוצעות למשפחה עם ארבעה ילדים, והשנייה מנקודת מבט של אומדן ההכנסות"** (עמ' 5 לחוות הדעת). את אומדן הוצאות המשפחה ביסס קצין על "סקר הוצאות המשפחה שנערך על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה". הסקר נערך אחת לשנה והוא מבוסס על מדגם של 6,168 משקי בית מיושבים עירוניים ולא עירוניים, חוץ מקיבוצים, ישובים בדואים ודיירי מוסדות (עמ' 6 לחוות הדעת). על פי סקר זה סך כל ההוצאות למשק בית הכולל שני בני זוג וארבעה ילדים עומד על 16,338 ₪. לנוכח העובדה שמשפחת המנוח גרה בבית חנינה העריך קצין את הוצאות המשפחה בסכום של 14,000 ₪.

80. בבוא קצין להעריך את הכנסותיו של המנוח מעסקו הוא נתקל בקושי. לדבריו: **"מאחר ולא קיבלתי נתונים מסודרים על המחזור העסקי של המנוח כולל פירוט ההוצאות, לא ניתן לחשב בצורה מדויקת את הכנסות המנוח (נתונים כגון מאזן רווח והפסד)"** (עמ' 9 לחוות הדעת). כיוון שכך, הסתמך קצין לצורך חוות דעתו על "אומדן לפדיון הממוצע למכון שטיפה וכן אומדן ממוצע לעובד במכון שטיפה בישראל", המבוסס על נתוני חברת דן אנד ברדסטריט (עמ' 177 לקובץ תצהירי ומוצגי התובעים). קצין היה ער לקושי להשוות בין נתונים אלה, הנוגעים למכוני שטיפה אוטומטיים בישראל, לבין עסק ידני לשטיפת מכוניות

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

באזור, דוגמת זה שהפעיל המנוח. על כן הניח קצין, כי בהשוואה לעסק שטיפה אוטומטית
בישראל עסקו של המנוח עבד ב-65% תפוקה. על בסיס הנחה זו, ועל בסיס ההנחה לפיה
עבדו בעסקו של המנוח שני עובדים, קבע קצין כי המחזור החודשי של עסקו של המנוח עמד
על 19,500 ₪ (עמ' 9 לחוות הדעת). עם זאת הדגיש קצין, פעם נוספת, כי: **"כאמור, יש
לראות בנתונים הנ"ל כאומדן בלבד. רק נתוני מאזן או רווח והפסד יכולים לתת תמונה
נכונה של עסקי המנוח"** (עמ' 10 לחוות הדעת).

81. קצין הוסיף ובדק את פוטנציאל ההכנסה של המנוח כנהג משאית שכיר, זאת מתוך הנחה
לפיה הוא לא היה מפעיל את עסקו אם הוא היה יכול להרוויח סכום גבוה יותר כנהג
משאית שכיר. קצין העריך כי משכורתו של המנוח כנהג שכיר הייתה יכולה להגיע לסכום
של 9,467 ₪ לחודש, כולל הצמדה וכולל הפרשות מעביד. קצין טען כי לסכום זה יש להוסיף
הטבה אפשרית של שימוש במשאית לצרכים פרטיים, כך שבסופו של דבר סך כל העלות
הממוצעת של נהג משאית בישראל מגיעה להערכתו לסכום של 10,233 ₪ לחודש, ובמקרה
שבו מדובר בנהג משאית כבדה לסכום של 12,800 ₪ לחודש. יאמר כבר עתה, כי נתונים
אלו אינם יכולים לשמש אמת מידה משמעותית בעניינו של המנוח, כיוון שעבודה כנהג
משאית שכיר במשרה מלאה הייתה מאלצת אותו לפרוש מעבודתו רבת השנים בעסק של
גיסו, וכיוון שלפי העדויות והתצהירים המנוח היה בעל עסקים עצמאיים כאלו ואחרים
שנים ארוכות לפני שהוא החל להפעיל את עסק שטיפת המכוניות שהיה בבעלותו עובר
למותו בתאונה (ראו – ס' 7 לתצהירו של פואד חטיב, לפיו כבר בשנת 1991 פתח המנוח את
העסק העצמאי הראשון שלו). יוצא אפוא, כי האופציה של עבודה כנהג משאית שכיר
במשרה מלאה לא הייתה ריאלית מבחינת המנוח.

82. קצין גם ניתח את הנתונים שעלו מהתנועות בחשבונות הבנק של המנוח בבנק הערבי. נתוני
חשבונות הבנק הם למעשה הנתונים האובייקטיביים היחידים שיכולים ללמד על רמת
ההכנסות וההוצאות של משפחת המנוח, ומכאן חשיבותם. לחוות הדעת צורפו דפי חשבון
של שלושה חשבונות בנק – חשבון עו"ש שקלי, חשבון עו"ש דולרי וחשבון חיסכון (עמ' 174-
112 לקובץ תצהירי ומוצגי התובעים). מעיון בדפי החשבון עולה, כי הנתונים בנוגע לחשבון
הדולרי ולחשבון החיסכון מתייחסים לשנים 2006-2007 (ראו – טבלה מרכזת של ההפקדות
בחשבון הדולרי – עמ' 169 לקובץ תצהירי ומוצגי התובעים, וכן עמ' 171-174 הנוגעים
לחשכונות). נתונים אלו קודמים בהרבה למועד תחילת הפעלת עסקו האחרון של המנוח
(ראו בהקשר זה – ס' 7 לתצהירו של פואד חטיב, ס' 5 לתצהירו של צודקי לפיו הוא החל
לעבוד בעסקו של המנוח בחודש מאי 2012, וס' 4 לתצהירו של בדראן רפא לפיו הוא החל
להשכיר את שטח העסק למנוח בשנת 2012), ועל כן הם לא יכולים להוות אינדיקציה

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

1 כלשהי להכנסות שהניב העסק. נזכיר גם שלפי תצהירו של פואד חטיב מצבו של העסק
2 הקודם שהפעיל המנוח בביר נבאלה החל להתדרדר בשנת 2007 בעקבות הקמת גדר
3 ההפרדה (ס' 7 לתצהירו של פואד חטיב), דהיינו שהנתונים הנוגעים לשנים 2006-2007
4 מתייחסים לשנות שגשוג יחסי בעסקי המנוח. אשר לנתוני חשבון העו"ש השקלי, גם אלו
5 קודמים ברובם לשנת 2012 (ראו – טבלה בעמ' 112 לקובץ תצהירי ומוצגי התובעים).
6 הנתונים הנוגעים לתקופה שמתחילת שנת 2012 ועד מות המנוח מלמדים כי בתקופה זו
7 הופקדו בחשבון סכומים המגיעים כדי סך של 65,704 ₪, דהיינו סך ממוצע של 3,056 ₪
8 לחודש, לפני שיערוך. למעשה זהו הנתון האובייקטיבי היחידי שיש לפניי לגבי הכנסותיו
9 של התובע.

10
11 83. ולבסוף, קצין ניתח את הוצאות משק ביתו של המנוח ורעייתו על פי תצהירה של התובעת
12 1, והגיע למסקנה כי ההוצאות שהוצאו בפועל עמדו על סך של כ- 14,000 ₪ לחודש.

13
14 84. משבאנו לכאן יאמר, כי קשה לקבוע ממצאים על בסיס חוות דעתו של קצין. רוב חוות
15 הדעת נסמך על עדויות שלא הובאו להן אסמכתאות, ועל נתונים סטטיסטיים שלא בהכרח
16 מתאימים למשפחה שגרה בבית חנינה, ולעסק שהופעל באזור ללא דיווח לרשויות המס
17 וללא ניהול ספרי חשבונות שילמדו על הכנסותיו והוצאותיו של העסק. אין פלא אפוא,
18 שקצין עצמו ציין בחוות דעתו שמסקנותיו הן בגדר אומדן בלבד, וכי מסקנות ממשיות יותר
19 ניתן היה, לדבריו, להסיק רק על בסיס מאזן או דו"ח רווח והפסד של העסק. ובכל זאת,
20 נתון אובייקטיבי אחד הובא בחוות דעתו של קצין – נתוני הפקדות הכספים בחשבון העו"ש
21 של המנוח בשנים 2012-2013. נתונים אלו מתיישבים עם העדויות לפיהן חייה של משפחת
22 המנוח היו נוחים למדי טרם האסון שניחת עליה עם מות המנוחים. ויודגש, כי לעניין זה
23 לא ראיתי לתת משקל משמעותי לעדות פואד חטיב לפיה הוא סייע למנוח ברכישת משאית
24 מספר שנים לפני התאונה, שכן אין בדבריו כדי לסתור את התמונה שעלתה מהעדויות לפיה
25 המשפחה חיה חיים נוחים למדי טרם האסון. לנוכח עדותו של פואד חטיב לפיה המנוח נהג
26 לפדות במזומן את השכר שפואד שילם לו בשיקים, אני מוכן להניח כי ההפקדות בחשבון
27 העו"ש הגיעו מכספים שהניב עסקו של המנוח. אני גם מוכן להניח שהכנסותיו של המנוח
28 מעסקו היו גבוהות מהסכומים שהופקדו בבנק, וכי לא כל הסכומים שהצמיח העסק
29 הופקדו בבנק. ברם, יש גם להביא בחשבון את ההפחתה אשר על פי ההלכה הפסוקה יש
30 לבצע בגין העובדה שהכנסותיו של המנוח לא דווחו כדין. אשר על כן, על יסוד הסכומים
31 שהופקדו בחשבון העו"ש אני קובע כי הוכח שהכנסתו של המנוח מעסקו עמדה על סכום
32 של 3,056 ₪ לחודש (לאחר הפחתה בגין אי דיווח), נכון למועד התאונה, וכי שכרו מעבודתו

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 15-06-35389 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 14-09-11200 פלונים נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

1 אצל גיסו עמד לפי נתוני שנת 2013 על סך של 5,888 ₪ (נטו) לחודש. יוצא אפוא כי הוכח
2 שעובר לתאונה הכנסותיו של המנוח מעסקו ומהשכר שקיבל עבור עבודתו אצל גיסו עמדו
3 על סך של 8,944 ₪ לחודש (נטו).

85. תביעת יורשי העיזבון

6 השנים האבודות - הפיצוי ליורשי העיזבון בגין הפסדי השכר בשנים האבודות יחושב לפי
7 שיטת הידות על בסיס הכנסותיו של המנוח כפי שנקבעו לעיל (8,944 ₪ לחודש נכון ליום
8 התאונה), בתוספת הסכום שנקבע לעיל כמבטא את כושר ההשתכרות של התובעת 1 (6,500
9 לחודש נכון ליום התאונה). ודוקו, התובעת 1 אכן לא עבדה עובר לתאונה, ברם משעה
10 שהתקבלה טענתה לפיה גם אלמלא התרחשה התאונה היא הייתה יוצאת לעבוד, אזי יש
11 להביא בחשבון את הכנסתה. כך עולה, על דרך ההיפוך, מהאמור ברע"א 3525/09 **שוקרון**
12 **נ' הכשרת היישוב חברה לביטוח** (6.9.11): **"אין להתחשב בהכנסת האלמנה שהחלה**
13 **לעבוד לאחר התאונה אם אלמלא התאונה היא לא הייתה העובדת"** (שם, בפסקה 9 לפסק
14 הדין).

16 בתאונה נהרגו המנוח וכן בתו המנוחה, דבר המעורר את השאלה האם בחישוב הידות יש
17 להביא בחשבון את ידת המנוחה. סבורני כי התשובה לכך שלילית. אין לפניי ראיות שילמדו
18 האם המנוחה מצאה את מותה בתאונה לפני המנוח או אחריו. במצב דברים זה, ולנוכח
19 עוצמת התאונה כפי שהיא נלמדת מהראיות שהוגשו, בין היתר מהפגיעות שספגו כל
20 המעורבים בתאונה, סביר להניח כי השניים מצאו את מותם בתאונה יחדיו. כיוון שכך,
21 אין מקום להביא בחשבון את ידת המנוחה, הן במסגרת החישוב של תביעת יורשי עיזבון
22 המנוח, הן בחישוב הפיצויים לתלויים במנוח. כך נפסק בע"א 501/84 **מגדל חברה לביטוח**
23 **נ' מירון** פ"ד מב (2) 89, 104 (1988), וכך מתחייב מראיית המציאות כפשוטה, לפיה
24 התובעים אבדו באחת, במסגרת אותה תאונה, הן את אביהם המנוח והן את המנוחה.
25 פסיקה זו גם תואמת את המגמה הכללית בפסיקה לפיה: **"לא יוצרים לצורך החישוב**
26 **"משפחה רעיונית" ספקולטיבית, אלא מבססים את החישוב על מצבו המשפחתי הקיים**
27 **והידוע של הנפגע המנוח ביום מותו"** (א. ריבלין **תאונת הדרכים** (מהדורה חמישית) (2020)
28 עמ' 858).

29 בחישוב הידות יש להביא בחשבון כי יש להקצות ידה לכל אחד מילדי המנוח והתובעת 1
30 רק עד הגיעם לגיל 18, וכי התובעת 2 הייתה בת יותר מ-18 בעת התאונה. על כן, חישוב
31 הפיצוי ייעשה לפי 6 ידות (ידת המנוח, ידת האלמנה, ידות התובעים 3 ו-4, ידת החיסכון
32 וידת משק הבית), כאשר בהגיע כל אחד מהתובעים 3 ו-4 לגיל 18 תופחת ידתו מהחישוב.
33 להפסדי העבר יש להוסיף ריבית ממחצית התקופה.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 15-06-35389 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 14-09-11200 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

כאב וסבל – בהתאם לאופן החישוב הקבוע בדין אני פוסק בראש נזק זה סך של 55,000 ₪ נכון להיום (במעוגל).

הוצאות אבל וקבורה – לא הובאו ראיות לגבי הוצאות אבל וקבורה יוצאות דופן שנגרמו לעיזבון. לפיכך אני פוסק בראש נזק זה סכום של 10,000 ₪ נכון להיום.

ניכוי הפיצויים בגין אובדן התמיכה בתלויים – על פי האמור ב- ע"א 8181/06 הכשרת הישוב חברה לביטוח נ' עיזבון המנוח אטיאס, (21.1.10), "במקרה... שבו אין זהות מלאה בין התלויים לבין היורשים, יש לנכות מתביעת העיזבון את מרכיב אובדן התמיכה מהכנסה.... ניכוי זה יבוצע מתביעת העיזבון בשלמותה..." (פסקה 15 לפסק הדין). על כן מהסכום הכולל שנפסק בגין הפסדי העיזבון יופחת מרכיב אובדן התמיכה שייפסק להלן מתביעת התלויים, ואת הסכום שיתקבל בסופו של דבר יש לחלק ליורשי העיזבון, הכוללים את אמו של המנוח, לפי חלקיהם בעיזבון.

86. **תביעת התלויים**

הפסד התמיכה בתלויים – את חישוב הפסד התמיכה לתלויים יש לחשב לפי הכנסותיו של המנוח כפי שנקבעו לעיל (8,944 ₪ לחודש נכון ליום התאונה), בהנחה לפיה המנוח היה פורש מעבודתו בהגיעו לגיל 70, ולפי שיטת הידות. כאמור לעיל, במסגרת חישוב הידות אין להביא בחשבון את ידת המנוחה ועל כן החישוב ייעשה לפי 5 ידות (ידת המנוח, ידת האלמנה, ידות התובעים 3 ו-4 וידת משק הבית).
הצדדים חלוקים ביניהם בשאלה מהי תקופת התלות לפיה יש לחשב את נזקי התובעים 4-2 כתלויים, כאשר לעניין זה טוענים התובעים כי יש לראות אותם כתלויים עד לגיל 21, ואילו הנתבעת טוענת כי תקופת התלות אמורה להסתיים בגיל 18 בהינתן ששירות צבאי איננו רלוונטי לגבי התובעים. בעניין זה הדין עם הנתבעת. הפסיקה הקובעת כי העובדה שתקופת התלות של קטינים נמשכת חלקית עד לגיל 20 או 21 נעוצה בתקופת השירות הצבאי שבו ממשיכים ההורים לתמוך תמיכה חלקית בילדיהם (ע"א 1503/94 הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ נ' עיזבון המנוח ברוך ברמן ז"ל ואח' פ"ד נא(3) 502 (1997); ריבלין, בעמ' 856). התובעים לא הצביעו על פסיקה בגדרה נקבע כי בלי קשר לשירות צבאי נמשכת התלות של ילדים בגירים בהוריהם מעבר לגיל 18. לפיכך במקרה דנא, בו השירות הצבאי איננו רלוונטי לתלויים, תמיכת המנוח בתלויים תחושב על יסוד ההנחה שהתלות מסתיימת בגיל 18.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 15-06-35389 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 14-09-11200 פלונים נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

להפסדי העבר יש להוסיף ריבית ממחצית התקופה.

אובדן שירותי בן זוג ואב – ההלכה המנחה לעניין פיצויים בראש נזק זה נפסקה בע"א 9788/07 עזבון המנוחה הדיל מרמש נ' שלזינגר (30.5.10), לפיה: "ברגיל, ובאין נסיבות מיוחדות, כמו נישואיו מחדש של בן הזוג שהתאלמן – מכאן, או גיל צעיר במיוחד של הילדים שנותרו – מכאן, נעה מטוטלת הפיצוי בגין אובדן שירותיו של בן הזוג – בסכומים שבין 200,000 ש"ח ל-300,000 ש"ח" (וראו גם – ת"א (מחוזי י-ם) 20986-10-15 עזבון המנוח מ' י' נ' מגן דוד אדום (10.9.20) והאסמכתאות שהובאו שם). בעניין שלפניי, לנוכח גילו של המנוח בעת התאונה, בהינתן העובדה שהתובעת 4 הייתה בת 13 בעת התאונה, ולנוכח הטענה לפיה המנוח היה בעל תבונת כפיים שאפשרה למשפחה להיזקק פחות מהמקובל לשירותיהם של בעלי מקצוע, אני פוסק לתובעת 1 בגין ראש הנזק של אובדן שירותי בן זוג סכום של 200,000 ₪ נכון להיום.

אשר לפיצוי התובעים 2-4 בגין אובדן שירותי אב, אני פוסק לכל אחד מהתובעים 2-3 סכום של 25,000, זאת בהינתן שהתובעת 2 הייתה בגירה בזמן התאונה ושהתובע 3 היה כמעט בגיר בזמן התאונה, ולתובעת 4 שהייתה בת 13 בזמן התאונה אני פוסק סכום של 50,000 ₪.

פיצוי בגין התאמת דיור – התובעים טוענים כי לאחר התאונה הם לא יכלו להמשיך לגור בדירה שבה הם גרו עם המנוחים עובר לתאונה, ועל כן הם נאלצו לשכור דירה אחרת במחיר גבוה יותר. אין בידי לקבל טענה זו, כיוון שלא הוכח קשר סיבתי בין הצורך לעזוב את בית המשפחה לבין התאונה. הטענה לפיה התובעת 1 לא הייתה מסוגלת לגור בדירה שבה גרו בני המשפחה לפני התאונה נטענה בסעיף 11 לתצהירה. ואולם, לטענה זו לא נמצא כל הד בתלונותיה של התובעת 1 בפני המומחה שמונה בתחום הפסיכיאטריה, וממילא גם לא במסקנותיו והמלצותיו. בתצהירי יתר התובעים אין כל התייחסות למעבר הדירה. יתר על כן, התובעים לא הסבירו מדוע בעקבות התאונה הם נאלצו, לטענתם, לשכור מקום מגורים שדמי השכירות בגינו גבוהים בהרבה מדמי השכירות ששלמו לפני התאונה – 850 דולר לחודש לעומת 450 דולר לחודש (ס' 11 תצהיר התובעת 1). ולבסוף, התובעים לא הציגו אסמכתאות בדבר דמי השכירות ששלמו לפני התאונה ולאחריה. אשר על כן טענת התובעים בדבר פיצוי בגין התאמת דיור נדחת.

87. בהמשך לקביעות האמורות לעיל, הנתבעת תשלם את הפיצויים בגין תביעת יורשי העיזבון ותביעת התלויים בהתאם לחוות הדעת האקטואריות שהגישה, על פי הוראת בית המשפט, ביום 26.3.24, ואשר בהתאם להודעת התובעים מיום 9.4.24 אינן שנויות במחלוקת.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלוניס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

88. ניכויים

מסכום הפיצויים שנפסקו לתובעת 1 – אלמנת המנוח - במסגרת תביעתה כתלויה יש לנכות את קצבת השארים שמשולמת ותשולם לה. סכום הניכוי עומד בהתאם לחוות הדעת האקטוארית מיום 30.1.24 שהגישה הנתבעת, על סך של 763,140 ₪. לסכום זה יש להוסיף הצמדה וריבית ממועד חוות הדעת.
כמו כן, יש לנכות מסכום הפיצויים את התשלומים התכופים ששולמו כמפורט בסעיף 45 לסיכומי הנתבעת, בתוספת ריבית והצמדה מיום ביצועו של כל תשלום ותשלום. כמו כן, מהפיצויים שנפסקו לתובעת 1 יש לנכות תשלום תכוף נוסף בסכום של 56,435 ₪ (כולל שכ"ט), ששולם לתובעת 1 כאמור בהודעה מיום 27.3.23.

89. הוצאות ושכ"ט עו"ד

לסכום שנפסק, לאחר ביצוע הניכויים וההקפאה בגין תשלומי המלל ובגין התשלומים התכופים, יש להוסיף שכ"ט בשיעור של 15.21% (כולל מע"מ), וכן הוצאות בסכום של 25,000 ₪ נכון להיום.

90. שחרור סכום ההקפאה

אם וככל שבסופו של דבר לא תאושר תביעת התובעת 4 לקבלת קצבת נכות כללית, אזי תשלם לה הנתבעת, תוך 45 יום מיום שתציג התובעת 4 אסמכתא בדבר דחיית תביעתה, את סכום ההקפאה הנ"ל בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כחוק מיום מתן פסק הדין ועד ליום התשלום בפועל. בנוסף תשלם הנתבעת לתובעת 4, בתוך אותו מועד, גם שכ"ט עו"ד על הסכום האמור בשיעור של 15.21% (כולל מע"מ).

91. פסיקתא

ככל שיהיה צורך בכך יגישו הצדדים פסיקתא בהתאם להוראות פסק הדין ובהתאם לחוות הדעת האקטואריות שהוגשו לעניין תביעות יורשי העיזבון והתלויים.
ניתן היום, ה' תמוז תשפ"ד, 11 יולי 2024, בהעדר הצדדים.

הערה: זהו נוסח פסק דין שניתן ביום 1.5.24 ואשר מותר בפרסום. פסק הדין המקורי והמחייב מצוי בתיק בית המשפט.
ניתן היום, ה' תמוז תשפ"ד, 11 יולי 2024, בהעדר הצדדים.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כב' השופט אברהם רובין

ת"א 35389-06-15 פלונית ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ
ת"א 11200-09-14 פלונים נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

א.

אברהם רובין, שופט